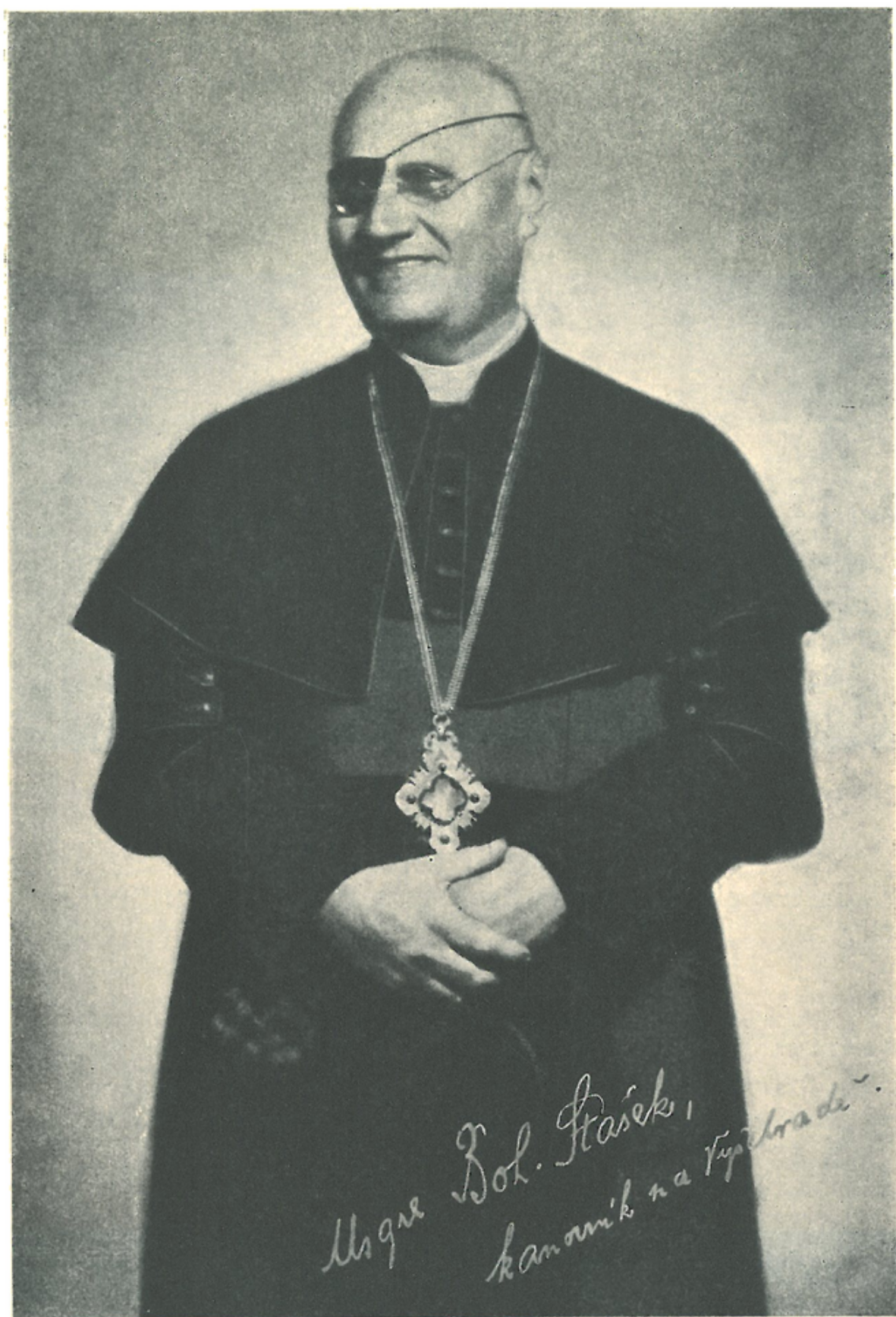

BOHUMIL STAŠEK

KDYŽ KŘÍŽOVALI
ČESKÝ NÁROD...

KDYŽ KŘIŽOVALI ČESKÝ NÁROD...

KDYŽ KŘIŽOVALI ČESKÝ NÁROD...

Projevy

MSGRE BOHUMILA STAŠKA,

SÍDELNÍHO KANOVNÍKA NA VYŠEHRADĚ,

z doby okupace

K ŠEDESÁTÝM NAROZENINÁM

AUTORA

VYDALI JEHO PŘÁTELE

Praha l. P. 1946

NAKLADATELSTVÍ ATLAS

VÁCLAV VAJS

RELIEF OSOBNOSTI MSGRE BOHUMILA STAŠKA

sou okamžiky v životě člověka, na které se nezapomíná nikdy, a které ožijí znova v paměti s celou živostí radosti i tragiky, jako by byly prožity dnes. Jsou-li připoutány k osobnosti, jež nám byla v životě blízkou názory, činností, prací i povoláním, stávají se tyto vzpomínky tak ostře živými ve chvílích, v nichž nastal klid po děsné bouři, z níž osobnost nám milá vyvázla skoro jen zázrakem.

Takovou osobností jest vyšehradský kanovník Mons. Bohumil Stašek, bývalý poslanec a předseda čsl. strany lidové, který se dožívá dnes, 17. února 1946, šedesáti let, dožívá se jich v plné svěžesti po martyriu, jaké sklátilo do předčasného hrobu tisíce bratří jiných.

Životopisec Staškův napíše jistě jednou velmi obsažnou i obsáhlou knihu o jeho životní práci, mně bylo dovoleno napsati prostý článek k jeho životnímu mezníku.

Narodil se v Klabavě 17. února 1886, vystudoval gymnasium v Plzni a theologii v Praze, vysvěcen r. 1909. Již v mládí upoutaly nás feuilletony a články mladého bohoslovce v *Museu*, *Studentské hlídce*, v *Čechu*, *Novém věku*, *Meditacích* i j. rázu kulturního, apologetického i organizačního, vždy z dobrých pra-

menů a individuálně i námětně zpracovaných nebo původních.

Po vysvěcení r. 1909 a tříletém kaplanování v Mýtě stává se 1912 kaplanem v rozsáhlé, tehdy jediné farnosti v Plzni, kde jsme se poznali osobně a našli při plné práci. Ta se publicisticky soustřed'ovala kolem »Českého Západu«, jehož vedení záhy převzal a dal směr listu, spolkům i sobě. Tato činnost vyústila, jak žádala doba, v proud sociální a politický.

Za první světové války, z jara 1915, stal se vikaristou na Vyšehradě, který vtiskuje Staškovi ráz do dnešní doby, a Stašek Vyšehradu. Přišel jsem za ním do Prahy v září téhož roku a měli jsme mnoho společných zájmů. Ještě za války zakládá s Ing. Dostálkem týdeník »Mír«. Kdo ze starších nevzpoměl by toho mužně psaného listu, který připravuje lid na samostatnost národa, raduje se z jejího dosažení, ale neváhá se neohroženě bít i za práva církve, ohrožené kulturním bojem i nezdravými zjevy v části kléru, vrcholícími ve schismatu.

Záhy shromažďuje pracovníky staré, nalézají šťastně nové, stmeluje smírně různé směry ve stranách katolických v jedinou stranu lidovou, jejímž se stává tajemníkem.

Jaké to byly těžké začátky tam ve Spálené ulici, ale jak všechno rostlo pod jeho šťastnou rukou!

Zakládá deník »Lid«, řízný a lidový, píše a vede jej, ale ihned nalézají obratné žurnalisty mezi mladými. Zakládá reprensentální »Lidové listy«, jejichž býval chefredaktorem, a zaskočí vždycky, kdykoli zakolísají.

Vidí, že strana potřebuje moderní tiskárnu s rotačkami, místnosti redakční, středisko, klubovny, sály spolkové, restaurační, internát. Došlo k vybudování velkolepého paláce »Charitas« na Karlově náměstí, kde se soustřed'uje celé katolické hnutí politické i kulturní.

Časopis »Neděle« a »Dětský svět« má záhy statisíce čtenářů.

Dosud živořící katolická literatura povznáší se z úrovně kalendářové ve Staškem založeném nakladatelství »Vyšehrad« na úroveň světovou, a knihy v něm vydávané nesou jména autorů světových i domácích, vyznamenaných literárními cenami. »Katolický literární klub« zajišťuje jim elitu čtenářstva i úspěch finanční.

Každé složce strany udává směr a staví v čelo již osvědčené i nové lidi složce rolnické, živnostenské, studentské, učitelské, ženské. Zakládá Mladou generaci, věda, že bez mladých není budoucnosti, neboť nestaví pro dnešek, ale pro vždy.

Zůstává zatím stranou jako centripetální středisko v sekretariátě a řídí volby první, druhé, třetí, v nichž rosteme v obcích i ve sněmovně.

Máme poslance, senátory, ministry. Kulturní boj ochabuje, vliv strany nabývá na síle, má účast ve vládě jako strana státo-tvorná. Teprve při vítězných volbách v r. 1925 vstupuje Stašek do sněmovny jako poslanec, jeho panenská řeč je poslouchána napjatě a řeči další celou sněmovnou.

V Lidových listech v několika člancích znova a rozhodně se přimlouvá za dohodu mezi českými a slovenskými katolíky.

Věren heslu Sušilovu o církvi a vlasti, je nekompromisním v otázkách církevních, ale jest nejohnivějším obhájcem svého národa a jeho práv doma i před cizinou.

Zajíždí k menšinám, i k české větvi vídeňské, káže, uvědomuje, burcuje, sám neochabuje.

Svolává sjezdy strany, šťastně je řídí, organizuje pouti na sv. Horu, do St. Boleslavi, do Bozkova, mluví na manifestaci Bratrstva sv. Michala na Slovanském ostrově před nunciem a biskupy. Sám píše na sta článků a vydává ne méně než třicet samostatných publikací.

Před každými volbami rozjíždí se do všech žup i měst, kde nadšeně mluví s kandidátem župy k tisícům, závěr vyvrcholuje

manifestací v Lucerně pro svou Prahu, kde vede kandidátní listinu. A pak klidně v kruhu svých přátel a s úsměvem čeká na výsledky čísel, o něž má zásluhu největší. A vrací se vždy k své staříčké, statné mamince, typu české matky kněžské, jež mu obstarává domov, vždy plné starosti, co je s Bohouškem, a plné tiché radosti z jeho úspěchů i oddané lásky synovské — až mu odchází v r. 1934 na hřbitov u kostela . . .

Dvanáct let byl Stašek sekretářem, čtrnáct let poslancem, od 14. ledna 1930 předsedou Českosl. strany lidové v Čechách. Nejstarší tajemník strany B. Reichelt ve svém krásném jubilejním článku se ptá: Odpovězte sami, kdo Staška znáte, na tyto otázky: Kolik tisíc stoupenců přijal v sekretariátě i na Vyšehradě, aby vyslechl jejich prosby a přání?

Kolik slzí usušil svým milým slovem i úsměvem?

Kolika tisícům lidí pomohl k existenci?

Kolik tisíc schůzí absolvoval od převratu po našich zemích, když jen v kraji pražském byl přítomen na více než tisíci projevech?

Kolik desetitisíců stoupenců získal a statisíců čtenářů lidového tisku posílil a povzbudil pro naše lidové hnutí?

Tak pracoval Stašek.

Není divu, že došel uznání nejen u lidu, ale i na vysokých místech církevních. Stal se monsignorem, r. 1930 čestným kanovníkem kapituly Staroboleslavské a 29. května 1932 byl zvolen sídelním kanovníkem koleg. kapitoly na Vyšehradě, jež křížem a mitrou zdobila členy kléru nejvýznačnější.

*

Pak přišel říjen 1938.

Pak přišel Mnichov.

Pak přišel 15. březen 1939.

Den strašný pro svět, pro náš národ, pro církev a její kněze. »Neumlčí nás,« slyším dosud slova Staškova v důvěrné chvíli, »půjdem na kazatelny a do žalářů«.

Šel Stašek mezi prvními, šel Tylínek, šly desítky a sta.

Po zabrání Sudet v říjnu 1938 kázal Stašek při svěcení obnoveného kostela v Rokycanech a mimo jiné pravil: »Jaký bude úkol nás českých kněží v našem národním neštěstí a v těžkých dobách, jež snad, nedej Bůh, ještě na nás čekají? Budeme proroky českého národa! Jako bylo jedním z hlavních úkolů proroků posilovati lid israelský v dobách jeho náboženské i národní poroby, těšiti jej a síliti jeho víru a naději v lepší a šťastnější budoucnost, tak chceme i my, čeští kněží, posilovati český lid, těšiti jej a rozněcovati v něm víru a naději, že Pán Bůh jej neopustí a přijdou zase lepší a šťastnější doby, v nichž národ náš dosáhne opět toho, co mu násilím a nespravedlností bylo vzato.«

To byl Staškův program pro těžkou budoucnost národa . . .

Po Sudetech přičiňoval se Stašek o jednotu národa, který byl dosud stále rozdělen. Vůdčí jeho myšlenkou bylo, aby se národ připravil na ony těžké chvíle, které ho ještě čekaly, vnitřní jednotou, která by mohla čeliti potřebnou vzájemnou pomocí a připraveností k obětem a umožnila tak národu přečkat chvíle nejtěžší. Proto volal nikoli po nějakém totalismu, jehož byl vždycky dalek, nýbrž aby se všechny české strany spojily samy v jedno těleso, které by dalo národu po jednotě volajícímu odvahu nésti břímě, které mu budoucnost připravuje. V tom smyslu psal články, které nebyly ani v této těžké době dostatečně chápány.

Teprve po 15. březnu národní jednota byla uskutečněna, ale nikoli k obraně, nýbrž za účelem naprosto jiným. Lid sám instinktivně cítil, že organisace jedné politické strany byla mu

nadekretoována a organisace sama měla se státi nástrojem politiky našich národních nepřátel.

Takřka několik dní po okupaci měl Stašek kázání ve starobylé, českému národu památné svatyni blah. Anežky, v němž probíral život a ukazoval zvláště, kterak v životním utrpení blahoslavené Anežky jest personifikováno dnešní utrpení českého národa. Po smrti blahosl. Anežky, jejíž život byl životem mučednice, přichází rozkvět života českého národa, který vyvrcholil ve slavných dobách Karla IV. Tak doufáme, že i po dnešním utrpení českého národa přijde nový život, rozkvět a slavná jeho budoucnost.

Na podnět Staškův usnází se správní komise města Prahy, aby ostatky básníka Máchy, které byly přeneseny po zabrání Sudet z Litoměřic do Prahy a zde nepietně umístěny v krematoriu, byly slavně pohřbeny na hřbitově vyšehradském. Organizaci tohoto pohřbu vypracoval Stašek. Pohřeb konal se z Pantheonu Nár. musea ulicemi pražskými na hřbitov vyšehradský 6. května 1939. *Tehdy naposled tonula Praha v záplavě praporů národních barev.* Tisícové zástupy po pražských ulicích pohlížely k ostatkům Máchovým, jež jim tehdy připomínaly nejen slávu českého genia, ale připomínaly i povinnost zachovati víru v sebe, národ, život a budoucnost. To bylo také hlavním účelem tohoto slavného pohřbu: potlačiti defaitismus, který se u mnohých již objevoval, a zničiti v zárodku sebevražedné myšlenky mnohých o malosti, slabosti a marnosti naší národní práce i naší národní budoucnosti.

Druhého dne, kdy se konal pohřeb z vyšehradského kapitolního chrámu na hřbitov, měl Stašek kázání nad rakví Máchovou, v němž tento účel celé slavnosti vyzvedl a za pláče zástupů v přeplněném kapitolním chrámu sliboval našim národním pracovníkům a buditelům, uloženým na staroslavném

Vyšehradě, že český národ zůstane věrný jejich práci, potu a utrpení, že nezapomene na jejich odkaz, ale bude jej věrně, poctivě a svědomitě plnit.

Toto kázání i po stránce literární velmi vřele ocenil ve své kritice Dr Arne Novák v »Lidových novinách« i jiní literární kritici. Druhého dne přišlo z ministerského předsednictva Staškovi upozornění, že má být zatčen.

V témže měsíci květnu měl Stašek májová kázání na téma: »Pod ochranu Tvou, svatá Boží rodičko, utíká se český národ.« V kázáních těch probral nejhlavnější úseky českých dějin od dob nejstarších až do doby přítomné, v nichž opět a opět utvrzoval český lid na základě dějinných zkušeností, že nesmí podlehnouti v přítomných dobách zoufalství a malomyslnosti, ale pevně věriti, že Pán Bůh bdí nad námi tak, jako chránil národ po tisíc let, v nichž mnohdy se zdálo, že s národem jest již konec, přece na přímluvu P. Marie a sv. Václava jej zachoval a v novou budoucnost uvedl. Kázání končila vřelou, vlastenecky procítěnou modlitbou k P. Marii, jež v otiscích i opisech kolovala mezi českým lidem a byla přednášena v chrámech i opakována v tisících vřelých modlitbách, sílila česká srdce, že matka Boží neopustí český národ a osvobodí jej z jeho poroby.

Stašek mluvil za dob okupace několikrát do rozhlasu. Jednu z jeho rozhlasových přednášek přinášíme v této knize. Také v těchto přednáškách nabádal český lid, že musí jít cestou víry a naděje v lepší svou budoucnost. Sta dopisů, jež Stašek po těchto přednáškách dostával z řad posluchačů, svědčila, že český lid rozuměl . . .

Tato Staškova činnost vyvrcholila v dobách okupace na památné pouti u sv. Vavřínečka na Chodsku dne 13. srpna 1939. Průběh její jest znám. Na tuto pout sjelo se dle úředních od-

hadů na 120 tisíc účastníků. Klatovské gestapo prostřednictvím svých konfidentů bylo v plné činnosti. V domažlických kasárnách byli připraveni němečtí vojáci se strojními puškami, ručnicemi a granáty. Jest třeba děkovati Bohu, že mezi tolika účastníky nedošlo k žádnému vyprovokovanému incidentu, který by byl mohl při tehdejší náladě účastníků vyvolati veliké neštěstí.

Kázání vyvrcholilo v přísahu stotisícového zástupu, že ať se děje cokoli, český lid svou matku Vlast nikdy neopustí, nezradí a až do posledního tlukotu srdce milovati bude, a že svou prací, svorností, národní jednotou a národními ctnostmi křesťanskými postaví opět vlast na onen stupeň cti, blahobytu a slávy, jakou prožívala ve své nejslavnější minulosti.

Kázání docílilo plnosti svého účele. Těžko vypsati všechno, co jsme slyšeli o tomto kázání od českého lidu (bez rozdílu stran a vyznání), který si je opisoval často ve velmi nádherné výzdobě, vzájemně si je půjčoval a jím se v dobách nejtěžších posiloval a těšil*).

*

Je přirozeno, že pro tuto činnost hrozilo Staškovi nebezpečí. Přátelé se strachovali o jeho bezpečí a život. Někteří se přičiňovali a Staškovi domlouvali, aby odcestoval za hranice.

Mezi těmito přáteli byl také dnešní jeden vysoký státní funkcionář, nikoli ze strany lidové, který Staška navštívil a velmi důtklivě mu domlouval, aby se uchýlil do zahraničí, poukazuje také na to, že Stašek vzhledem k své politické činnosti a k svým projevům ve sněmovně, v nichž snad jediný dovedl přidržet Henleinově straně zrcadlo před očima a ukázat na jejich záškodnictví, patří dávno mezi poznamenané a při první vlně

*) Pout u svatého Vavřínečka byla poslední mohutná manifestace národní a náboženské v dobách okupace a pak přišlo úplné temno ...

zatýkací bude zneškodněn. Stašek na tuto jistě dobře míněnou domluvu odpověděl, jak mi sdělil ten, který byl rozmluvě přítomen, že ví, co na něho zde čeká, a že je na všechno připraven. Ví, že by únikem do zahraničí se zachránil, ale je přesvědčen, že je třeba, aby někteří z vedoucích byli připraveni také na oběť a byli lidu, na nějž čeká hořký kalich, aspoň příkladem v utrpení. Nedbal domluv a zůstal zde, ač věděl, že na něho čeká žalář a že by se útekem do zahraničí všech těch béd uchránil.

Pak došlo k jeho zatčení.

Stalo se to 1. září 1939 v dopoledních hodinách v budově ČAT (Československé akciové tiskárny), kterou budoval a již věnoval všechny síly svého života. Krátce před tím navštívil ho tajemník kardinála Dra Kašpara, jenž mu vyřídil vzkaz kardinálův, že den před tím navštívil jej v Břežanech K. H. Frank, stěžoval si na činnost českých kněží, která kdyby dále trvala, musila by býti potrestána, a proto jej žádal, aby v tomto smyslu české kněze napomenul a dodal: »Zvláště kanovníka Staška«.

K. H. Frank nezapoměl Staškovi zvláště jeho projev jako generálního řečníka lidové strany v rozpočtové debatě parlamentní v r. 1936, v němž Stašek prohlásil, že Československá republika je už dnes jediným a posledním státem na světě, ve kterém Němci mají plnou politickou svobodu a zaručená politická práva. Celá sněmovna tleskala, ale henleinovští poslanci hlučně odporovali. Henleinovský poslanec Dr Eichholz křičel: »Na papíře!« Stašek ihned odpověděl: »Na papíře? Pánové z německé strany, odpovím vám otevřeně. Řekněte mi, zdali by v některém státě bylo možno, aby váš vůdce Henlein sedl do letadla a letěl do Londýna, v Londýně přednesl před celou mezinárodní veřejností řeč, ostouzející naši republiku.«

Henleinovští poslanci spustili řev. Ale poslanec Stašek pokračoval: »Aby si sedl potom na letadlo a zastavil se v Berlíně na obědě u hlavy státu, jehož poměr k Československu je známý, a pak si zase sedl do letadla a doletěl bez pohromy do Československé republiky a napsal obžalovací spis proti našemu státu a poslal jej do shromáždění Společnosti národů do Ženevy. Pánové, já se ptám, je-li na světě stát, který by svému příslušníku toto trpěl, a s kterým by naposled předseda vlády jemně polemisoval v rozpočtovém výboru naší poslanecké sněmovny?«

Křik poslanců Henleinovy strany se stupňoval. Stašek pokračoval: »Slavná sněmovno, já to nerad říkám, ale pánové, kdyby se to stalo v sousedním Německu, pak by z takového muže příbuzným nezůstalo nic, než popelnice, prstýnek a hodinky.« Po těchto slovech nastala vřava v lavicích sudetoněmecké strany. Druhého dne prvním řečníkem v rozpočtové debatě byl za Henleinovu stranu K. H. Frank. Začátek své řeči věnoval Staškovi, a to takovým způsobem, že sněmovní censura tuto celou část Frankovy řeči zkonfiskovala. Je škoda, že tato část Frankovy řeči nebyla zachována, neboť obsahovala nejpustší nadávky a vyhrůžky tohoto vůdce henleinovců na poslance Staška, lidovou stranu a české katolické kněze vůbec.

Kdo zná tento poměr všemocného německého pána za protektorátu ke kanovníku Staškovi, nemůže se diviti, že Frank nejen ho dal zatknouti, ale dokonce prohlásil: «Pokud budu živ, Stašek z koncentračního tábora nevyjde.»

Stašek byl půl roku po svém zatčení vězněn na Pankráci, vyslýchán, pak byl převezen do koncentračního tábora v Oranienburku, kde byl vězněn téměř celý rok. Potom byl převezen do koncentračního tábora v Dachau, kde byl vězněn až do osvobození tábora americkou armádou v květnu 1945. V Dachau

přišel o pravé oko, ale všechna tato utrpení ho nezlomila ani lidsky, ani národně, jak svědčí mimo jiné i obě kázání, pronesená v táborové kapli v Dachau a uveřejněná v této knize.

Nezlomen se vrátil do vlasti osvobozené a milované, vítán vroucně řadou přátel na Vyšehradě, přáteli, úřednictvem, dělnictvem v Č. A. T. a v Charitas, kteří zachovali i místnost, v níž byl zatčen a odveden, nedotčenu, vítán věrnými Chody, kteří mu přišli hromadně vzdát hold a dík za sv. Vavřinečka do jeho šest let opuštěné residence na Vyšehradě. A sám se šel pomodlit k hrobu otce a maminky . . .

Ihned zaskočil do práce nové! Ačkoliv lékaři radili po šestiletém věznění klid, odpočinek, Stašek nedbá jejich rady a každou neděli jezdí na veliké i desetitisíci navštívené projevy, po nichž takřka klesá únavou, ale srdce jeho jásá nad tou horoucí láskou českého lidu k nové svobodě a obnovenému životu národnímu, k němuž Stašek dává, za nadšení zástupů, program i směrnice. Takové velkolepé projevy byly na poutních místech, v jeho rodném kraji, Vršíčku, jihočeském Lomečku, v jeho zamilovaném Mýtě, v Klatovech, Bělé pod Bezdězem, Pocínovicích a zvláště ovšem u sv. Vavřinečka, kde Staškovi dostává se v lásce desetitisíců Chodů i vůbec českých lidí ze všech krajů našeho státu, i z Moravy přijeli účastníci, odměny za jeho šestileté žalářování! A jaké velkolepé a obrovské schůze, plné nadšení a ohně to byly v Libni, na Žižkově, v Praze II., v Novém Bydžově, Vinohradech, Mělníku, Chrástu, Král. Dvoře, Vodňanech, Dobříši, Brandýse, Železném Brodě, kde mluví Stašek v sokolovně k horskému lidu, vítán všude zástupci učitelstva, národních výborů i revolučních korporací! A Staškova kázání! Kolik jich bylo v přeplněných chrámech! Na Vyšehradě, ve Lhotce v chrámu, jež před válkou tak vydatně pomohl postavit, v Karlíně, Klenčí, Domažlicích, Podčáplech,

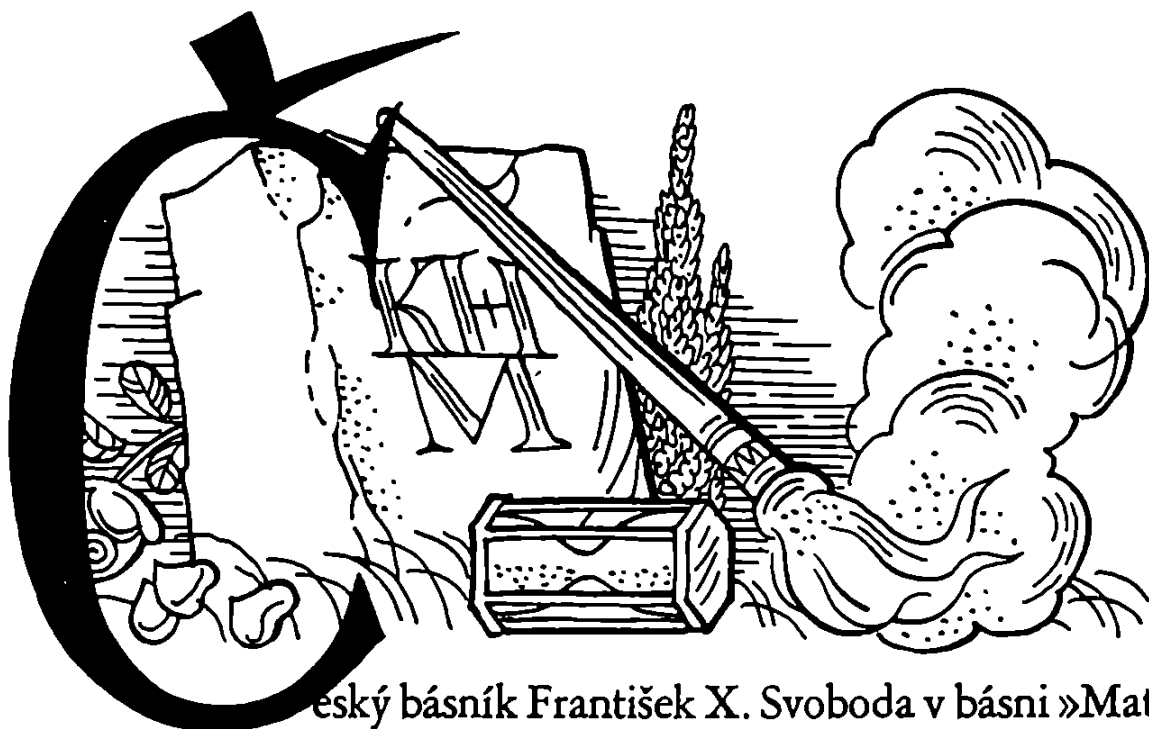
Uhříněvsi, na Blaníku, Luženičkách, triduum v Plzni, v Týně po čtyři neděle adventní a na jiných místech a chrámech! To jen letmo bilance jeho činnosti po návratu z koncentračního tábora. Nemůžeme vhodněji zakončiti tyto stručné řádky životopisu Staškova než verši Jaroslava Vrchlického, jež Stašek si tolikráte šeptal v koncentračním táboře:

*Jen jedno znát, jen jedno chtít,
a věru, nad to není,
o jednom snít a v jednom žít,
co celé přesvědčení,
pak tiše klesnout na svůj štít,
po cíle dosažení.
A cíl ten sluje: Volná vlast
a šťastná, brdá, silná,
kde v celek tihne každá část,
kde v lásku ruka pilná,
kde nemusí pěst pouty trást,
kde všechno ducha dílna.*

KAREL HYNEK MÁCHA NA VYŠEHRADĚ

PROSLOV NA VYŠEHRADĚ
PŘI MŠI SVATÉ ZA ZEMŘELÉHO BÁSNÍKA
7. KVĚTNA 1939

eský básník František X. Svoboda v básni »Matka země« uvádí nás před trůn Boží, k němuž přicházejí postavy, představující země národů od nejmocnějších až k nejubožejším. Za všemi těmito naposled sotva se vleče tiše smutná a zbědovaná žena, která před trůnem nebes klesá v prach a hlasem horoucím volá: »Jdu k Tobě, Pane můj, jsem malá česká země . . . Ó, Pane Všemohoucí, když všechno možno je Ti, pohni se v hlubinách a vrať mi moje děti.«

I zželelo se Hospodinu národů ubohé, od vlastních dětí zrazené a opuštěné matky Čechie. Z prachu i kostí slavných českých předků dal vzejíti prorokům, národním světcům, kteří ubohé české vlasti vrátili její děti, když umírající národ z mrákot věčného spánku k novému národnímu životu probudili a vzkřísili.

Drazí přátelé, jedním z těchto národních proroků, buditelů a kněží, které sám Pán Bůh poslal a vzbudil českému národu, a kteří nejen vrátili bolestné matce Čechii její vzkříšené děti, ale i národ náš zapojili do řady kulturních národů, jest na prvním místě básník Karel Hynek Mácha, jehož ostatky odpočívají zde před námi v rakvi, aby uloženy byly v posvátnou půdu vyšehradského hřbitova.

*Neoželen tam kdesi shnije —
v hrobě jak v životě — jen sám!
Plakat proň žádný as nebude . . .*

Tak básnil Mácha o sobě — cizinci. Ne, nestalo se tak! Ten veliký zájem národa o jeho pohřeb a celá ta pieta, s jakou zvláště město Praha — budiž to zde veřejně a s díkem konstatováno — pečuje o důstojné uložení ostatků básníkůvých, svědčí o tom, že Mácha náleží k oněm národním osobnostem, na které národ nikdy nezapomíná, ale kteří věčně žítí budou ve vděčné paměti synů a dcer českých.

Moji drazí, tažme se, čím si asi básník Mácha zvláště podmanil česká srdce? Jakou řečí mluví, zvláště za našich dnů, do našich duší jeho básnické dílo? A dovolu, abych položil otázku, co nám dnes hlásá ta černá, v národní vlajku zahalená rakev s práchnivějícími ostatky? Snad se nemýlím, odpovím-li, že mluví nám především o tom, že Mácha, ten věčný a neukojený poutník, našel konečně cíl a konec své pouti a jeho nepokojné, citlivé a vzrušené srdce svůj klid a pokoj. Mácha po celý život trýznil svou duši poutí po dalekých cestách. Jeho poutník nesměl odpočinouti. Stále se hnál, ať v bloudění nebo v bezúčelné pospíchání, vpřed a dál. Kam šel? Za čím se hnál? Proč jeho cesta byla tak daleká? Putoval za nejvyššími ideály pravdy, dobra a krásy. Hledal rozluštění záhad životních a zvláště života záhrobního. Toužil po pokoji a klidu po útrapách života pozemského. Pospíchal do své pravé vlasti! Básnická duše Máchova přímo se trýznila těmito neukojitelnými touhami. Odtud ten bolestný stesk, jenž vyryt i na jeho pomníku jako motto jeho básnické činnosti i celého života: »Daleká cesta má — marné volání!«

Nyní však, jak pevně věřím, našla již jeho duše pokoj a svou

Msgre Bohumil Strašek káže nad rakví s ostatky K. H. Máchy v chrámu sv. Petra a Pavla na Vyšehradě.

pravou vlast. Ta jeho vlast jest ona přešťastná otčina, jak o ní zpíval ve své básni »Královič«. Ten králevic, symbol člověka, byl kdysi přenesen ze své věčné vlasti, v níž vládne jeho otec, na tuto temnou zemi. Králevic zapomněl na svého Otce i na svou pravou vlast, ale cítil, že země, »tato pustá skála«, není jeho pravou vlastí. S pláčem a lkáním toužil po své otčině i po svém Otci, který konečně jeho prosbu vyslyší a králevic u svého Otce v nebeské říši nalézá pokoj, štěstí a klid.

Drazí přátelé! Kdo by neviděl v Máchovu poutníkoví symbol člověka, věčně pospíchajícího a neúnavně se deroucího vpřed a dál. Duše lidská nesmí odpočinouti. Vpřed a dál! A hnací silou tohoto věčného putování člověka-poutníka, této jeho neuhasitelné žízně po nových obzorech, nových zkušenostech, nových objevech, není v podstatě nic jiného, než podvědomá touha lidské duše po pravé vlasti, kde vládne Otec, po dosažení absolutna, po Bohu. Také poutník našeho J. A. Komenského kdysi po dlouhém bloudění v labyrintu světa našel ráj srdce v Bohu. A podobně i Karel Hynek Mácha, třeba z něho nechceme dělati básníka vyhraněně náboženského, zapěl jeden z nejkrásnějších svých hymnů duše osvobozené z tělesné schránky ve věčné vlasti u Otce nebeského:

*Sláva Bohu na nebesích,
jenž vévodí od věčnosti;
jehož slovem vstaly světy,
jehož slovem nebe jest.*

A Karel Hynek Mácha mluví k nám ještě jinou, další řečí. V nejkrásnějším plodu své básnické tvorby, v »Máji«, představil nám sebe — člověka jako ubohého, bídneho vězně, spoutaného a odsouzeného k smrti. Ta hrůza člověka, odsouzeného

v jaru mládí ke kruté smrti, je tak veliká, že vyloudila Vilémovi na tváři pot a krev, a žalářík, jemuž ubohý vězeň všeptal do ucha tajemství svých muk a bolestí, musil sebrat všechnu svou sílu, aby vyrazil z kobky a nezahynul na místě.

*On sice — dokud ještě žil —
co slyšel nikdy nezjevil,
než navždy bledé jeho líce
neusmály se nikdy více.*

Drazí přátelé, tak hrozným viděl Mácha osud a život člověka vězněného zde na zemi a spoutaného sterými pouty, jež nedovolují vznést se svobodně a volně k jasným, čistým hvězdám, k modrému nebi, k Bohu. Zoufalý a nešťastný, spoutaný a svázaný, jde na smrt! V této hrůze svítí do temnot odsouzencovy duše jen dva světlé paprsky: Bůh a vlast!

Bůh! Mácha zpívá o odsouzeném vězni před popravou: »... v přírody patře říš, před Bohem pokořen v modlitbě tiché stál...«

A vlast! Zmučený vězeň rozhlédnuv se naposledy po krásách a kypícím bohatství země, jež nikdy již nespatří, pozdravuje svou matku vlast po bílých obláčkách, jež plynou vysoko po modrém nebi:

*Kudy plynete u dlouhém dálném běhu,
i tam, kde svého naleznete břehu,
tam na své pouti pozdravujte zemi.
Ach zemi krásnou, zemi milovanou,
kolébku mou, i hrob můj, matku mou,
vlast jedinou i v dědictví mi danou,
šírou tu zemi, zemi jedinou!*

Průvod s ostatky K. H. Máchy na vyšehradský hřbitov.

Moji drazí, slyšeli jste již někdy krásnější a čistší píseň, zapívanou o matce-vlasti? Vlast jedinou i v dědictví mi danou, širou tu zemi, zemi jedinou! A rozumíte již hlasu Karla Hynka Máchy, kterým k nám mluví s lůžka posledního odpočinku svého? Bůh a vlast, toť jsou podle Máchy dva pevné základy, o něž musíme opřít ten biblický Jakobův žebřík, abychom vystoupili výše a výše — až k nejvyššímu národnímu cíli. Má-li mít celý ten slavný národní pohřeb Máchův smysl, potom je to onen příkaz, který si český lid musí odnésti od hrobu Máchova: Spojiti mravní řád, Bohem nám daný, s láskou k rodné zemi a svému národu v pevný základ, tak pevný, jako je ta vyšehradská skála, na němž bychom znovu vybudovali pevnou existenci, budoucnost i svobodu svého drahého národa.*)

Tento hlas Máchův se tak šťastně a harmonicky snoubí a spojuje s těmi hlasy, které slyšíme z tolika hrobů vyšehradského hřbitova. Touto řečí mluví k nám Neruda: »Ach, hleďme pilně ke korábu svému, jsme jeho planky, hřeb jsme svěrný v něm, a věrně, toužně přilneme-li k němu, zas šťastna záhy bude česká zem.« Tak volá k nám ze svého vyšehradského hrobu naše drahá Barunka, Božena Němcová: »Ženy české, matky české, jediná nám budiž slast, vychovati naše děti, pro tu slavnou, drahou vlast!« — Tak napomíná nás ze svého břečťanem ovinutého hrobu klecanský kaplánek Třebízský: »Budiž vytrvalost naše tvrdší než levohradské skály a věrnost česká podobná levohradským pomněnkám.« — Tak s pomníku svého volá poctivý Brauner, který tolik trpěl pro svou národní práci: »Kdo chceš vlasti vděk si získat, přízeň doby nehledej!« Tak volá k nám ze svého vyšehradského náhrobku i slavný Purkyně: »Pokud a kde Bůh žíti povelí, buď věren Bohu, vlasti, příteli!« — Tak napomíná nás vůdce národa Rieger, jehož prorocky

*) Z censurních důvodů slovo »svoboda« nahrazeno bylo v kniž. vydání slovem »štěstí«.

znějící slova vepsána jsou v kovu na jeho hrobě: »Národu mému pak přeji z té duše, aby sebe sama nikdy neopouštěl v malomyslnosti!« — A kolik jiných hlasů mohl bych uvést z našeho Vyšehradu, tohoto našeho národního žalova. Ty všechny mluví, volají, napomínají, varují a zapřisahají český lid, aby se nikdy nezpronevěřil tomu, co jest nám nejdražšího na světě, a co zůstává stále ještě naším nedotknutelným statkem, svému národu, svému jazyku, své rodné hroudě, své vlasti, své drahé otčině!

Karle Hynku Mácho, slibuji ti zde před Bohem, před svatými patrony českými, o nichž jsi ve svých básních tak dojemně a krásně zpíval, před ostatky tvými i popelem z rozpadlých srdcí našich národních pracovníků a buditelů, uložených na staroslavném a královském Vyšehradě, že zůstaneme věrni vaší práci, vašemu potu, utrpení i krvi, že nezapomeneme na váš horoucí vlastenecký odkaz, ale budeme jej věrně, poctivě a svědomitě plnit. K tomu nám dopomáhej Bůh, svatí patronové čeští i vaše duše tam v nadhvězdných výšinách, za jejichž věčné blaho a štěstí, prosím, abyste se se mnou pomodlili: Otče náš . . .

Básníkův hrob na Vyšehradě.

POD OCHRANU TVOU, SVATÁ BOŽÍ RODIČKO,
UTÍKÁ SE ČESKÝ NÁROD

KÁZÁNÍ Z CYKLU PROMLUV O MARIÁNSKÉ IDEI
V DĚJINÁCH ČESKÉHO NÁRODA, PROSLOVENÝCH PŘI
MÁJOVÝCH OSLAVÁCH NA VYŠEHRADĚ L. P. 1939

nad žádný druhý národ na světě neutrpěl tolik útrap a soužení jako náš národ český. To snad bylo příčinou, že Karel IV. do svatováclavské koruny dal zasaditi jeden trn z koruny Spasitelovy, aby naznačil, že národ náš jest národem, jenž často krácel se Spasitelem svým cestou křížovou až na horu Kalvarii.

Po bitvě na Bílé hoře, na kterou se dostal podle úsudku vzdělaných historiků náš národ svou vinou, počala křížová cesta našeho lidu. Ztratili jsme svou svobodu a samostatnost státní a poznenáhlu počali jsme ztráceti i svá práva národní. Český trůn stal se dědičným v habsburském rodě po meči i po přeslici. U úřadů a soudů jazyk náš přestal býti jazykem úředním. Centrální úřady byly ponenáhlu přenášeny do Vídně. Později počalo se šahati i na svébytnost českého národa, jeho jazyk, školu a vzdělanost. Čeština byla vypuzena úplně z úřadů, později pak i ze škol i z tak zvané lepší společnosti. Jako by se počalo plniti proroctví slepého mládence, který prorokoval, že na Karlově mostě v Praze bude vzácnější Čech nežli jelen se zlatými parohy. Svatováclavská koruna, tento symbol naší státní samostatnosti a velké naší národní minulosti, odvezena byla z chrámu sv. Víta do Vídně a uložena do dvorního musea jako

prý »zajímavá starožitnost, jíž se více používat nemá«. Josef II. také skutečně již odepřel dáti se korunovati za krále českého. Došlo to tak daleko, že i německy psaný dějepis Čech od Pubičky stavům českým bylo zakázáno vydávati jejich nákladem. I vědomost o slavné minulosti Čech pokládána byla za nebezpečnou.

Což divu, že vlastenci čeští nad tímto stavem trpce lkali. »Nám se dostalo býti svědky konečného mateřštiny zahynutí« — bolestně povzdychl Jungmann, »Vlast se řítí v smutné rozvaliny,« lkal ve svých básních vlastenecký básník Puchmajer. A když dne 29. prosince roku 1828 v paláci šternberském v Praze sešli se mladý Palacký a Dobrovský, řekl starý Dobrovský Palackému: »Již je pozdě mysleti na vzkříšení národa českého a všecka práce o to jde nazmar.«

Smutno a bolestno bylo v naší české vlasti. Beznaděj, resignace a bolest vládla v srdcích těch, kteří ten národ ještě milovali a jeho slavnou minulost v paměti měli. Bylo to 18. června r. 1810, když v chrámu svatovítském otvírali královskou hrobku. U hrobky stála stráž patnácti mužů vojska, aby zabránila návalu lidu pražského, který valem hrnul se na Hrad, jsa dychtiv do otevřené hrobky se dostatí a spatřiti tam drahé ostatky našeho nezapomenutelného krále Karla IV. a lidového našeho krále Jiřího z Poděbrad. Málokterým se však podařilo sestoupiti do hrobky. Jeden ze starých vlastenců tehdejších vypravuje, že byl z prvních, kteří vpuštění byli dolů, a tu prý všichni ihned vyzdvihli víko z rakve Karla IV. a spatřili kosti jeho zabalené v dykytovém, pěkně červeném, ještě dobře zachovalém plášti ležeti, na hlavě jeho pozlacenou korunu, v ruce žezlo a u nohou říšské jablko. A tu vypravuje starý vlastenec dále, že všichni padli na kolena a pomodlivše se, dali se do pláče, až srdce usedalo. Jeden pak zvolal hlasem povýšeným: »Karle, ach Karle, vstaň a pohledni na své opuštěné a docela utlačené Čechy!«

A když v kostele tento pláč uslyšeli, dali se i oni do kvílení: »Karle, ach Karle, vstaň a pohledni na své opuštěné Čechy!«

Takové byly tehdy trudné a již beznadějně doby. Již zavírali víko rakve, v níž uložen byl mrtvý český národ. Leč — nezemřela dívka, ale spí — pravil Spasitel. Ten národ přece nezemřel. Dobrovský napsal památná slova: »Věc našeho národa je téměř zoufalá, nepomůže-li Bůh.« A Bůh pomohl! Stal se zázrak! Národ se probudil a ožil!

A kdo se přimlouval u Pána Boha, aby se tak podivuhodným způsobem národ již téměř mrtvý vzkřísil a za 100 let k takovému rozkvětu přivedl? Byli to svatí patronové čeští a Matka české vlasti, Panna Maria. Pravím tak s plným přesvědčením a vírou, neboť jistě není opět nahodilé, že právě v těchto dobách, kdy šlo již o poslední zbytky naší národní existence, u nás v Čechách nebývalým způsobem a mocným plamenem rozhořela se úcta mariánská. V této době vznikla v Čechách celá řada poutních mariánských míst, k nimž putoval český lid s radostí a zbožností nebývalou. Zbožný kněz řádu sv. Františka, Jindřich Labe, vydal r. 1690 knihu o poutnickém místě mariánském nedaleko Prahy, o Hájku, a již v první kapitole na třetím listě dočítáme se těchto slov: »A co řeknu o naší milé vlasti, české zemi? Ve které zemi jiné blahoslavená Panna tak mocně, milostivě a slavně kraluje a štědře rozdává milosrdenství svého bohatství, jako v české zemi? Není jeden kraj v české zemi, který by zázračným obrazem Panny Marie Velkomocné počtěn nebyl. Kulmenská v kraji loketském dobrodiní ne na lokty, ale bez míry uděluje. V kraji litoměřickém Paní naše Velkomocná na Krupce kraluje. V boleslavském kraji sedí na trůnu ve Staré Boleslavi uprostřed země české a k ní se jako k svému středu celé království obracuje. V kraji podbrdském na Svaté Hoře Velkomocná Paní dává audienci a k ní se bohatí i chudí,

zdraví i nemocní utíkají, i z dalekých krajín na službu přicházejí. V kraji bechyňském jako holubice v rozsedlinách skalních v Bechyni se kryje. V Římově, v Českých Budějovicích dobrořivost ke všem ukazuje. V kraji slánském Matka Boží svatohájecká, lořetánská okolní místa, a obzvláště hlavní královské město pražské táhne magnetem svého milování. I toto pozorovati slušno, že nákladní chrámové se zázračnými obrazy Pannenky Marie v české zemi v tak důležitých místech a mnozí na hranicích království postaveni jsou jako nějaké pevné bašty, na kterých za nás na stráž stojí Panenka Maria. Ó, jak velice jsi milá Bohu a blahoslavené Panně zamilovaná, země česká, že toliko svatými obrazy ozdobena a okrášlena jsi! Ó nejsvětější Panno, jak bedlivý pozor a otevřené oči máš k obraně českého národa.«

Tak srdečnými a vzletnými slovy františkánský spisovatel z druhé polovice věku sedmnáctého stejně tak jako celá řada jiných duchovních spisovatelů vypisoval lásku českého národa k Panně Marii. Opravdu nebylo kraje a v tom kraji jednoho místa, kde by nějakým zvláštním způsobem nebyla projevoována úcta českého lidu k Panně Marii, ať již chrámem zasvěceným Panně Marii, nebo prostou kapličkou, nebo posvátným obrazem anebo sloupem mariánským, který se stal zvláště ve velkých městech velmi oblíbenou ozdobou náměstí nebo větších prostranství.

V této době postavena byla také k úctě Panny Marie celá řada překrásných chrámů v tak zvaném slohu barokovém. Je to sloh, jenž jako by symbolisoval vítězství a slávu Matky Boží, plný zlata a andělíčků, světců, oslavujících Královnu nebes, sloh plný nádherných štuků a světla, jež ozařuje všecku tu krásu, která jako by volala: »Všecka jsi krásná, přítelkyně má, a poskvrny není na Tobě.«

V takovém slohu byl postaven překrásný chrám Panny Marie ve Staré Boleslavi, který svou líbezností, rozměry a krásou pře-

kvapí každého, kdo do něho vstupuje. V takovém slohu vybudována byla i ta perla našich mariánských svatyň, Svatá Hora u Příbramě. Nebylo věru kraje v Čechách a na Moravě, jenž by nebyl býval postaven pod ochranu Panny Marie. V každém kraji vznikla slavná poutní místa mariánská, jako v Klokotech, Sepekově, v Bozkově, Malých Svatoňovicích, na Vršíčku u Rokycan, na Chlumku u Luže, v Makové u Příbramě, na Hoře Mariánské u Čermné, v Tuřanech, v Podsrpu a na jiných četných místech, která se otřásala zpěvem mariánských písní, jimiž zde zbožní poutníci velebili Matku Boží.

Zvláště ovšem svou úctu k Panně Marii a radost z jejího vítězství oslavila naše královská Praha. V této byly znovu vybudovány a opraveny staré chrámy, postavené kdysi blahé paměti Karlem IV. ke cti Panny Marie, jako v Emauzích, na Slupi, na Karlově, na Novém Městě chrám Panny Marie Sněžné. Nový nádherný chrám v barokovém slohu vybudován byl k úctě Panny Marie řádem premonstrátským na Strahově. Zvláště pak krásný chrám Panny Marie Vítězné postaven byl na Malé straně. Uctíváno bylo v něm až do našich dob Milostné Pražské Jezulátko, jež stává se předmětem pobožnosti i v daleké cizině. A kolik ještě jiných kaplí, oltářů, sloupů, obrazů, jichž možno počítati na sta, stalo se jako by magnetem pražskému lidu, který se scházel kolem nich, aby projevil Panně Marii svou upřímnou lásku a úctu.

V této době také v zemích českých vznikly tak zvané Svatyně loretánské. Mladí šlechtici, cestující na zkušenou do Italie, neopomněli z Říma zajeti do Lorety, odkud domů si přinášeli kopie obrazů loretánských a náčrtky svatého domku, o němž staré legendy vypravovaly, že byl anděly přenesen z Nazareta do Lorety. A tak nám vznikla loretánská svatyně v Praze na Hradčanech, v Hájků u Prahy, překrásná loretánská svatyně v Římově u Českých Budějovic s ambity a křížovou cestou

o 25 zastaveních, loretská svatyně v krásném koutku lesním na Hrádku u Vlašimě i v jiných místech. Loretské svatyně stávaly se oblíbenými poutními místy, k nimž zdaleka o poutích scházeli se věřící, aby po celý den i noc uctívali Pannu Marii.

Byla by to veliká kniha, kdybychom měli vypočítávati všechny ty způsoby a prostředky, jimiž česká země oslavovala Pannu Marii. Český národ stal se opět národem mariánským a česká země jako by těmi nesčíslnými svatyněmi, kapličkami, obrazy a zvláště překrásnými zpěvy mariánskými, jichž v této době vznikla celá řada, oslavovala dnem i nocí Matku Boží slovy oné oblíbené písně, již náš lid si tolik zamiloval: »Tisíckrát pozdravujeme Tebe, ó Matičko Krista Ježíše . . .«

A jak Panna Maria odplatila tuto lásku svého českého lidu a české vlasti? Způsobem opravdu hodným Královny nebeské. Český národ pod vlivem oživlého a v mocný plamen rozdmýchaného kultu mariánského stal se opět cele a úplně katolickým. To, co jej ničilo a hubilo, rozdvojenost náboženská, půtky a boje, bylo odstraněno. Český národ byl opět jedné víry a jedné církve a tím také jednoho ducha a jednoho srdce.

Vím, že budou mnozí, kteří budou namítati, že stalo se tak způsobem násilným. Nezapírám, že světská moc, která dychtila po tom, aby z národa českého vymizela různost náboženská, počínala si mnohdy způsobem násilným. Ale Církev katolická, když tu a tam jevily se takové přestřelky, toho nijak neschvalovala. Známo je, že kardinál Arnošt z Harrachu velmi ostře proti takovým přehmatům ve Vídni protestoval. Ale vcelku je nutno uznati, že český lid byl již přesycen staletých náboženských sporů a cítil se spokojeným v Církvi katolické, do níž se po dlouhém bloudění opět vrátil. Že stalo se tak upřímně a nikoliv pouze formálně a na oko, o tom svědčí mnohá fakta, jež nelze popřít. Tak především ohromné pouti mariánské, ta

obrovská návštěva kostelů o nedělích a svátcích, a zvláště ta upřímnost a opravdovost, s jakou v době velikonoční český lid spěchal ke zpovědnicím a ke stolu Páně! A tato zbožnost projevovala se i v celém jeho národním charakteru. Pryč byla ona demoralisace českého lidu, na niž si staří spisovatelé tolik stěžovali a jež nás přivedla na Bílou horu! Naši čeští předkové skvěli se opět nádherným, pevným charakterem, jejich poctivost byla proslulá, jejich spravedlnost neochvějná, jejich upřímná vzájemnost a láska, jež vedla k té známé sousedskosti v obcích, byla prohlášena, zkrátka české ctnosti opět rozkvetly v českém národě plným květem.

Což divu, že za takového náboženského a mravního stavu našeho národa vytvořily se poměry, jež vedly ke smíření a k dosažení úplné a důvěryplné vzájemnosti Církve katolické a českého národa. Minulost jako by byla smazána! Církev našla v českém národě opět své oddané dítě a národ náš v Církvi matku, na jejímž klínu mohl v klidu a pokoji spočinouti. A pečetí tohoto smíření byly dvě náboženské slavnosti, jež povznesly a oslavily náš národ v celé Evropě. Byla to především oslava svatořečení sv. Jana od 8.—16. října 1729 v Praze, jež byla největší církevní slavností, jakou naše dějiny vůbec pamatují. Všechno, co mohla poskytnouti hudba, zpěv, výtvarné umění a zbožnost lidová, spojilo se za ohromné účasti českého lidu v oslavu sv. Jana i v projev zbožnosti a věrnosti Čechů k Církvi katolické. A potom roku 1732, třetí neděli po svátcích svatodušních, kdy na Svaté Hoře byla tamní milostná soška Matky Boží i Ježíška korunována zlatými korunami, posvěcenými v Římě od sv. Otce! Stalo se tak za statisícové účasti věřících a takových slavností, jež potrvaly celý oktáv a na něž ještě do dnešní doby vzpomíná se na Svaté Hoře na slavnosti řečené korunovační ve 3. neděli po sv. Duchu. Český lid pro-

žíval opět po staletích opravdu šťastné a slavné chvíle svého národního i náboženského života.

Toto uspokojení vnitřní, duševní, projevilo se v celém životě českého lidu. Byla to doba životní radosti českého národa. Ačkoliv hmotné poměry v dobách roboty nebyly právě utěšené a bylo zde mnoho hořkosti a stížností, přece jen vidíme, jak náboženství český lid posilovalo a dodávalo mu útěchy a radosti ze života. Kdo prohlíží v národopisných museích kroje z této doby zachované, bezděčně ho napadá, že lid, který nosil šat tak hýřivých barev, zdobený tak krásným vyšíváním a narmnoze vzácnými krajkami, nemohl býti smutný, nýbrž že měl alespoň značnou míru životní radosti, která dosud z těchto krojů dýše. A což ty krásné písně národní, jež mluví o bohatém a radostném duševním životě našeho lidu. Byl to slavný skladatel hudební, který pravil, že za jednu národní písničku dal by všecko své umění. A jak se v té době národ dovedl veseliti na svatbách, o posvíceních, poutích, v masopustě, při přástkách a jiných a jiných příležitostech. A což ty krásné malovánky, jimiž lid ozdoboval své příbytky, oděv a přerůzné předměty. Ani nejdovednější malíř nedovedl by nám podati něco tak hezkého, milého a českého!

A jak dovedl český lid tančiti! A jaké tance dovedl vytvořiti! To nebyly divošské tance moderní doby, ale půvabné národní tance! Zvláštní taneční mistři učili i prostý lid tancům domácím i cizím. V 18. stol. byl dokonce v Praze zřízen cech mistrů tanečních, a ti, kteří chtěli do onoho cechu býti přijati, museli při mistrovské zkoušce zatančiti aspoň 90 tanců. Z kázání v této době dovídáme se, kterak kazatelé domlouvali mládeži, že se bojí, aby jí nezdřevěněly nohy, když měla státi jednu hodinu v kostele, ale nijak za těžko jí prý nebylo od večera do bílého dne »vrtěti se« . . .

Národ stal se upřímně, opravdově, radostně a celým srdcem národem katolickým. Probudil se nábožensky, a což divu, že počal se probouzeti i národně. A byli to opět kněží katolické Církve, kteří dali základ k tomuto národnímu probuzení národa českého. A není to náhodou, že byli to opět vroucí ctitelé mariánští, z jejichž práce vznikla vlastenecká práce buditelská. Byl to především velký ctitel Panny Marie Bohuslav Balbín, dále kanovník u sv. Víta Tomáš Pešina z Čechorodu, farář týnský a kanovník vyšehradský Hamršmíd a zbožný český sedlák Vavák. První české knihy psali, vydávali i rozšiřovali z největší části čeští kněží. Čtete jen Jiráskova »Věka« a dočtete se tam o churavém pensistovi-kaplánkovi, který vždy po jaru naplnil svůj modrý plášť knihami, roznášel je po venkově a dával lidem českým se slovy: »Neumřela, ale spí!« I když bylo zle, velmi zle a vídeňský absolutismus velmi doléhal na národní existenci českého národa, přece jen již tu byla naděje v zachranu národa a nový národní život, kterou tak krásně vyjádřil Šafařík: »Ještě není prohráno, živ je Bůh, živo je nebe, které dříve nebo později snažení svých věrných prospěchem korunuje. Temnota prchla, život, život musí následovati.«

Byl to advent českého národa! Smutná, temná doba, ale přece jen plná nadějí a víry ve spasení a vzkříšení. Krásně to vyjádřil náš básník Medek v něžné básni »Advent«:

*I chodil anděl Boží v ten dlouhý,
truchlý advent po Čechách.
Na varhany mu větry hrály,
dveře se před ním samy otvíraly
a provázely ho neviditelné kůry:
Rosu dejte nebesa shůry!*

*A mluvil anděl Boží, kde vešel v dům:
bud' statečný a věř!
A dětem zahořely tváře
radostí, silou z nebeské té záře,
a matkám i otcům spadla s prsou můra.
Alleluja, alleluja.*

*Tak žehnal anděl Boží a sílil mdlé.
Bud' statečný a věř!
Před osudem a před věčností
jest víra a statečnost největší ctností.
Všem, kdo pevně věří,
vždycky se v dálce spasné jitro šerí.*

A jitro nového života opravdu vzešlo z práce vlastenců, kteří se nám zrodili z onoho mravně opravdového a charakterově ryzího prostředí našeho českého lidu. »Chaloupky české, bud'tež požehnány,« zpíval náš český básník. A právem! V těch chaloupkách vychovaly matky české svému národu děti, které byly chloubou nejen těch chaloupek a matek, ale i celého národa. Jací to byli obětaví národní pracovníci! Nic na světě nedovedlo je odvrátiti od práce pro národ, ani peníze, ani úřady, ani tituly, ani žaláře, ani bída!

Když Havlíčka lákali různými sliby, pak hrozbami i pronásledováním, aby se stal zrádcem svého národa a jeho práv, odpověděl známým svým heslem: »Přislibujte si mně, vyhrožujte si mně, žalujte si mne, zrádcem přece nebudu.« Vlastenecký pracovník Brauner, který pro svou práci pro národ zkusil tolik pronásledování, učinil svým heslem slova: »Kdo chceš vlasti vděk si získat, přízeň doby nehledej!« Náš vlastenec Václav Hanka, který byl u českého musea sekretářem s malým ročním

platem, dostal nabídku od ruského cara, aby se stal v Petrohradě bibliotekářem v carské knihovně. Nabízeli mu čtyři tisíce ročně, povýšení do stavu šlechtického, titul dvorního rady a jiné výhody, ale Hanka vida, že česká vlast jeho služeb potřebuje, nabídku zamítl a zůstal chudým, aby mohl pro svůj národ pracovati. K slzám dojíhá, čteme-li, co všechno musel vytrpěti slavný vlastenecký náš biskup Jirsík. V Českých Budějovicích vystavěl pro chlapce a dívky české školy, vystavěl tam české gymnasium a co všechno dobrého vykonal. A jakou za to měl odměnu? Dne 14. března 1869 dodán mu byl výměr od vídeňské vlády, ve kterém se mu sdělovalo, že jeho biskupský plat je zastaven, ale Jirsík pracoval dále. — Co vše bychom mohli říci o chudobě a bídě tehdejších spisovatelů, takového Tyla, Němcové a celé řady jiných, kteří za nejbídnějších poměrů pracovali pro národ, a jejich jedinou odměnou bylo, když viděli, že národ se probouzí, pokračuje vpřed a existence českého národa že je zachráněna.

A tak po probuzení náboženském musilo přijíti i probuzení národní. Národ vyspěl tak nejen národnostně, ale i kulturně a hospodářsky, že dne 28. října 1918 mohl utrhnouti i to nejvzácnější ovoce, které národu roste na stromě národní svobody: samostatnost státní. Nebyl to zázrak? Před 100 lety se pochybovalo, bude-li jazyk český žíti, a po stu letech žil nejen jazyk, ale i národ a jeho stát, a sledujeme-li příčiny toho obratu a jdeme až ke kořenům, potom jsme-li spravedliví, musíme uznati, že byla to v první řadě pomoc Matky Boží, pod jejíž ochranou a záštitou český národ probudil se nábožensky a potom i národnostně. Český národ, pokud byl národem mariánským, byl vždy národem silným a slavným. To jest zkušenost tisíciletých dějin českého národa. Kéž bychom si této zkušenosti byli vždy vědomi! Anglický spisovatel Shaw však vtipně praví,

že historie učí, že se lidé z historie ničemu nenaučí. Tak bylo i u nás! Ale my zde shromáždění, vědomi jsouce významu úcty mariánské pro český národ, plni vděčnosti za ochranu a pomoc Panny Marie v dobách nejhorších a katastrofálních, poděkujme a oslavme Pannu Marii, královnu české země, radostným a vděčným pozdravem: Salve Regina! Zdrávas Královno! Salve Regina! Zdrávas Královno za to, že jsi nedala českému národu zahynouti! Salve Regina! Zdrávas Královno, že jsi jej vyvedla z poroby ke svobodě! Salve Regina! Zdrávas Královno, že jsi tisíc let byla matkou a královnou české země! Salve Regina! Zdrávas Královno za tu útěchu i naději, že nedáš nám zahynouti ani v budoucnosti, ale budeš nás dále chrániti, vésti a opatrovati! Salve Regina! Zdrávas Královno!

Palladium země české ve Staré Boleslavi.

KRÁLOVNO ČESKÉ ZEMĚ, ORODUJ ZA ČESKÝ NÁROD!

MODLITBA, KTEROU ZAKONČEN CYKLUS MÁJOVÝCH
KÁZÁNÍ MARIÁNSKÝCH NA VYŠEHRADĚ 1939.

Pod ochranu Tvou, svatá Boží Rodičko, utíká se český národ! Nezhřdej prosbami, jež přednáší Ti ve své úzkosti a strasti! Tisíc let byla jsi jeho starostlivou a dobrou Matkou. Tisíc let jsi jej opatrovala, střežila a pod svým hvězdnatým pláštěm chránila, že nezahynul ani tenkrát, když již jeho smrt byla jistou a čekalo se na jeho poslední vydechnutí.

Vděčný národ učinil Tě královnou české země. Ze svých nádherných chrámů, kaplí a obrazů vystavěl Ti trůn, nad který není krásnějšího v celém světě. A nad hlavu Tvou postavil korunu ze zlata českých srdcí, posetou rubíny vřelé lásky, smaragdy upřímné úcty, perlami čisté oddanosti a granáty české věrnosti k Tobě, Královno a Matko naší české vlasti. A ze všech krajů Tvého království zpívají Ti v nadšení česká srdce mariánskou hymnu národní: Tisíckrát pozdravujeme Tebe, ó Matičko Krista Ježíše!

A jestliže někdo potupil a zneuctil Tvé jméno, nebyl to, ó Maria, český národ, ale pouze jeho zbloudilý a nešťastný syn, jenž stejně, jako potupil Tvé jméno, zhanobil i jméno české. Nedívej se, Matko Boží, na zločiny těchto zbloudilých jednotlivců, ale na lásku a oddanost tolika svých věrných. Byla jsi vždycky milá Čechům a doufáme a důvěřujeme, že i Čechové budou vždy Tvému sladkému srdci milí a drazí.

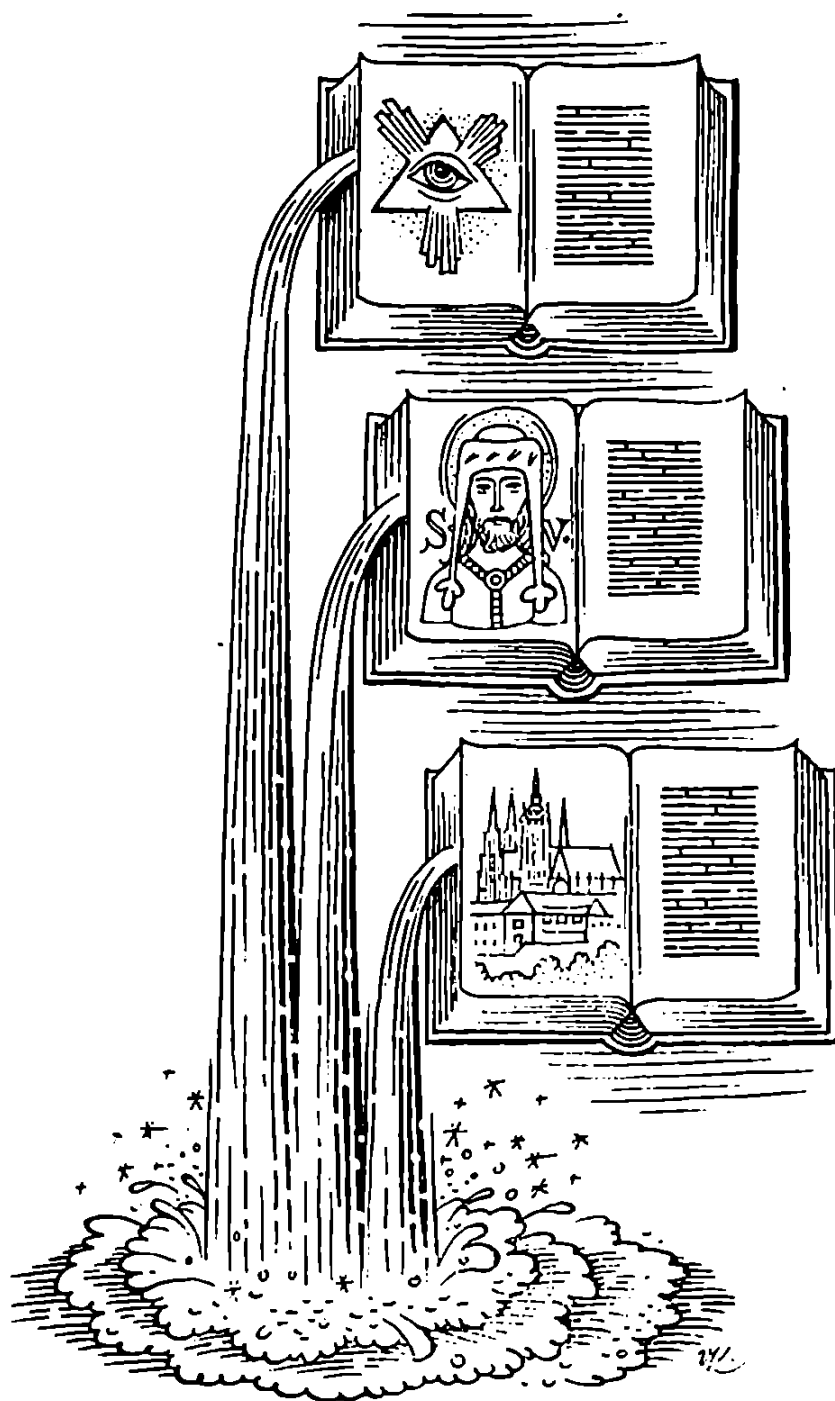
A proto s důvěrou obracíme se k Tobě v dnešních dobách, kdy všem národům hrozí tolik nebezpečí, a pokorně Tebe prosíme, abys zůstala dále královnou české země, panovala milostivě nad ní, řídila její osudy, odvracela od ní všechnu ne-

svornost, nekázeň a bratrovražedné boje! Chraň ji tak, aby vlast česká zůstala zachována na věky svému národu, hrůza válečná nikdy se jí nepřiblížila a nezpustošila jejích měst, dědin ani rolí, ale aby požehnání, blahobyť a mír panovaly pod každou českou střechou.

A buď, ó Panno Maria, i dobrotivou matkou svému lidu českému! Kdo mnoho trpěl, rozumí nejlépe bolesti! Tys mnoho trpěla, a proto ze všech na světě nejlépe rozumíš slzám, pláči a vzdechům českého lidu, jehož matka Vlast tolikráte se ve svém hoři podobala Tobě, Matce Sedmibolestné, chovající na svém klíně zsinalého syna — národ. V takových dobách buď lidu svému matkou, potěš své děti, setři jejich slzy a naplň jejich srdce nadějí, silou a důvěrou v Boha, jenž dopouští, ale svých věrných nikdy neopouští!

A buď nám, Matko Boží, i pomocnicí v boji proti nepřátelům neviditelným, kteří lid Tvůj již tolikráte zavedli na bezcestí nevěry, bludu a náboženských bojů a svárů. Pomáhej, ó Maria, lidu svému, jako tolikráte jsi již pomohla najíti mu pravou cestu ze záhuby k životu, aby zůstal věren dědictví otců, víře sv. Václava, sv. Vojtěcha, sv. Prokopa, sv. Lidmily, blahosl. Anežky, Karla IV., naší svaté víře katolické. Tak nám pomáhej a ode všeho nebezpečení vysvobod' nás vždycky, ó slavná, požehnaná Panno Maria, Paní naše, Prostřednice naše, Orodovnice naše, Královno naše, Matko naše! Amen.

O TŘECH ZDROJÍCH SÍLY ČESKÉHO NÁRODA

PŘEDNÁŠKA V ČESKÉM ROZHLASE DNE 18. ČERVNA 1939

razí posluchači! V této nedělní čtvrthodince našich ranních úvah rád bych Vás zavedl ke třem zdrojům, z nichž bychom všichni mohli načerpati občerstvující nápoj, který by osvěžil a napojil naše srdce dnes tolik potřebnou nadějí, důvěrou a silou. A proudí někde takové zdroje? Od staletí tekou v naší vlasti a dá Pán Bůh, budou prouditi na věky! Ale lidé zapomínají někdy cest. Nuže, pojďme a čerpejme z oněch pramenů, kolik jen potřebujeme!

Prvním tím zdrojem jest kniha knih, ve které uložena je všechna moudrost země a nebe, Písmo svaté — bible. Naši předkové byli pilnými čtenáři této knihy a jejich znalosti bible obdivovali se i učení cizinci. Teprve dnes rozumíme, proč naši předkové tak milovali tu knihu. Byla to pro ně kniha, která je nejen utvrzovala ve víře, ale v níž také nalézali moudrá pravidla pro svůj život, útěchu ve strastech života i naději, když čítali v ní, jak národu po dlouholetém utrpení a ponížení vzešla spása a záchrana.

Národ český přestal bibli čísti. Mnohým nezdála se býti knihou snad dosti moderní a pro život potřebnou. Ale jsem přesvědčen, že kdyby znali její obsah, rádi by po této knize sáhli a byla by jim opět tím, čím bible bývala našim předkům: vírou,

útěchou, silou, poučením, nadějí! Čtěme na příklad ony stránky bible, na nichž vypravuje se o národním proroku Danielovi! Prorok ten prožívá se svým lidem těžkou dobu. Byla to doba strašlivých zmatků a převratů, kdy se lámala v bouřích, zmatcích a bojích celá východní vzdělanost, kdy padalo království za království a kdy modla lidského úsilí na hliněných nohách se hroutila a rozpadávala. V takových dobách národ Danielův byl rozptýlen a takřka se ztrácel mezi národy světa. Prorok Daniel přemýšlel a hledal prostředek k záchraně, pouto, které by lid jeho uchránilo před rozprášením a zničením. A nakonec přišel k tomu přesvědčení, že ve velikých a osudových dobách, které národové prožívají, k záchraně jejich nestačí moudrá politika, ani bohatství, ani vojenská síla, ani početnost národa. Nakonec rozhoduje přece jen o osudu národa mravní hodnota lidu. Jen »lid Boží« přetrvá všechny hrůzy poroby a převratů. Jen »lid Boží« je lidem budoucnosti. A proto Daniel vyřkl ono slavné proroctví: »Lid, který zná Boha svého, zůstane pevný.«

Jaké je to krásné, silné a prorocké slovo i pro český národ. Kolikráte toto proroctví potvrdila i zkušenost našich národních dějin. Kdykoliv jsme znali svého Boha a byli jsme »lidem Božím«, všechno jsme překonali, vydrželi a nakonec zvítězili. Odtud naše přesvědčení, že nejmocnější a nejsilnější prostředek, který nás může zachránit v dnešních bouřích světa, jsou mravní hodnoty českého lidu, čili že je třeba, aby český lid, jako kdysi býval, byl opět »lidem Božím«. To je jediný, opakuj to s přesvědčením svého srdce, jediný prostředek k záchraně, síla sebezachování, směr cesty do budoucnosti a pouto, které nás uchrání před rozprášením a záhoubou.

Zdrojem druhým, z něhož lze v dnešních dobách čerpat poučení a posílnění, jsou dějiny našeho národa. Jako bible, tak i česká kronika byla naším předkům knihou nejmilejší. Byla

jim studnicí zkušeností i posilou v těžkých dobách. Kéž by tuto lásku ke knize českých dějin mělo i mladé české pokolení! Neboť, čím jsou nám naše nádherné dějiny? Nevysychajícím a věčně živým pramenem poučení, sebevědomí, síly, zdravé národní hrdosti a v dobách těžkých i posilou a nadějí. Či mohlo by býti Čecha, který by nebyl hrdým na to, že již v prvních dobách našich křesťanských dějin na české půdě vypučely květy a vyrostly osobnosti, jež byly slávou nejen českého národa, ale i celého tehdy křesťanského kulturního světa? Byli to v prvé řadě naši národní světci! Svatý Cyril a Metoděj, sv. Václav, sv. Ludmila, sv. Vojtěch, sv. Prokop, sv. Ivan, blahosl. Mlada, blahosl. Anežka, blahosl. Zdislava a kolik ještě jiných úctyhodných mužů a žen! Německý kazatel v sedmnáctém století, Abraham a Sancta Clara, před vídeňským dvorem císařským na svátek sv. Václava přirovnal dokonce zemi českou pro toto množství svatých Božích k říši nebeské.

A nesílí nás při čtení našich dějin myšlenka, že se někdy říše česká od moře k moři rozkládala, že vojska česká ku pomoci do ciziny byla volána a svým udatenstvím proslavila se po světě veškerém? A nenaplnuje nás sebevědomím, že byly doby, kdy Čechové byli národem prostě nepřemožitelným?

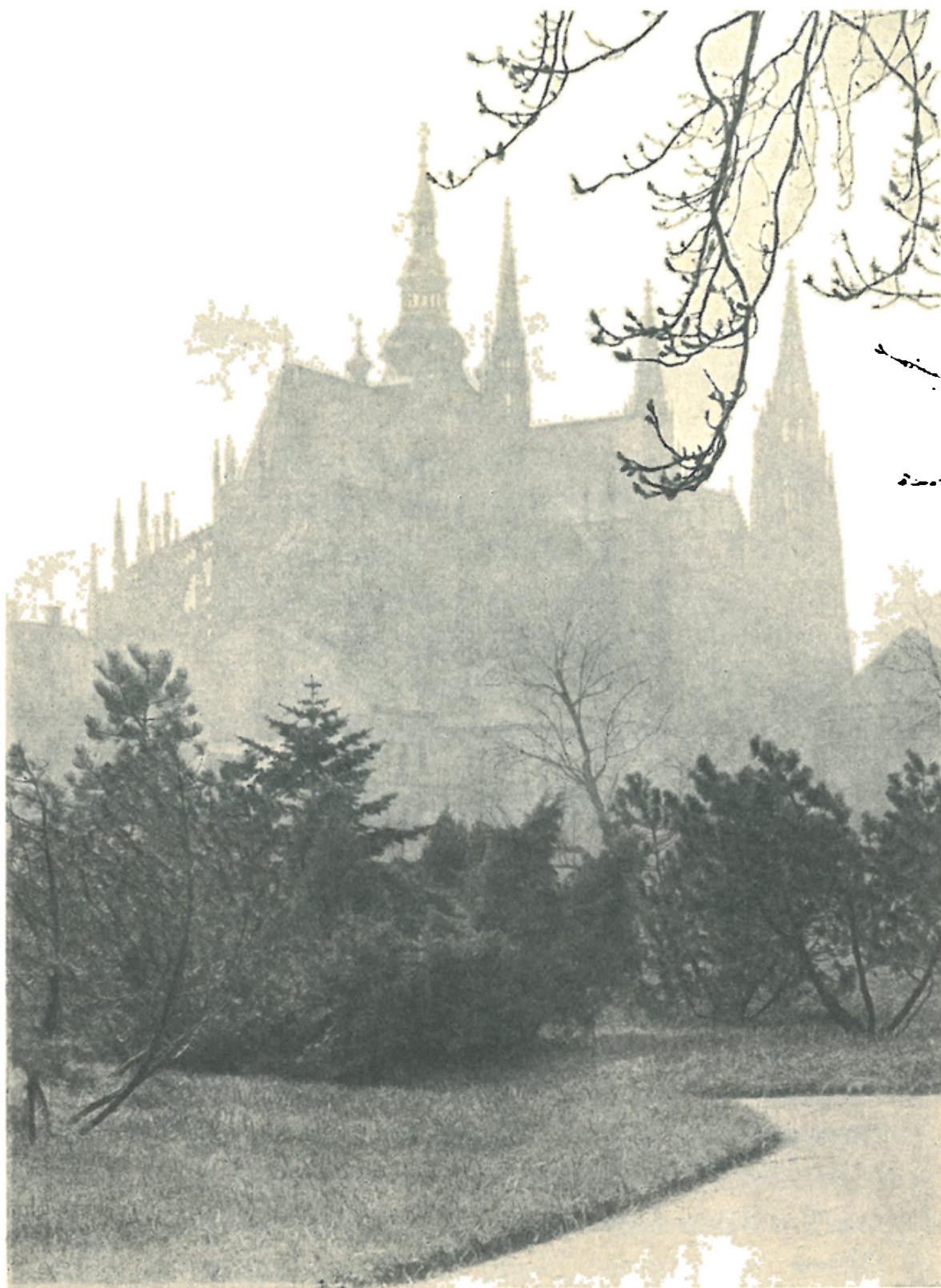
A byla to nejen vojenská sláva, jež český národ proslavila, ale i ono vítězství, jehož dle Palackého jsme tak často dobývali nad ostatními národy zbraněmi duchovními a mravními. Navštivte v Mánesu výstavu »Tvář Prahy« a uvidíte tam na obrazech, co znamenalo na příklad jméno Karla IV., který z Čech učinil zemi ve světě celém nejslavnější a Prahu městem v Evropě nejprvnějším a největším, jméno panovníka, který ozdoben byl jako král český i císařskou korunou německou a korunou svaté říše římské, jež v nebyvalé slávě v březnu roku 1350 byla přivezena z Mnichova do Prahy. A kolik ještě jiných příkladů

rekovnosti, síly, politické moudrosti, umění, vědy nám dějiny naše podávají!

Pravda, naše zvláštní a exponované postavení v srdci Evropy nám způsobilo mnoho útrap. Snad žádný druhý národ na světě nevytrpěl tolik soužení jako náš národ. Ne nadarmo Karel IV. do svatováclavské koruny dal zasaditi jeden trn z koruny Spasitelovy. A byly doby, kdy ten národ nesl na hlavě ne jeden trn, ale celou trnovou korunu. Ale opět se táži, přečkal by některý jiný národ všechna tato nebezpečí, z nichž největší bylo ono, kdy nás již kladli do rakve a pokládali nás už i naši lidé za národ mrtvý? Ale neumřela, jenom spí! Či není to zázrak a vůle Boží, že národ, jehož existence ještě před sto léty byla pochybnou, náleží dnes svou kulturou, vzděláním a duchovní vyspělostí mezi nejvzdělanější národy Evropy? A není to žádná nadsázka a chlubitost, ale věc statisticky i jinak dokázaná, že národ náš svým průměrem kulturním je nejvzdělanějším národem na světě. Pravil-li jeden vzdělaný muž, že národ s vyspělou kulturou nelze zničit, potom je to pro nás útěchou, že národ náš ani v nynějších bouřích světa nezanikne, vydrží a všechno překoná.

A třetím zdrojem našeho národního uvědomení jest to, co bych nazval naším národním zeměpisem. Tento národní zeměpis čeká ještě na toho, kdo by jej zpracoval tak, jak toho dnes česká duše potřebuje. Nyní o prázdninách rozejděte se, čeští lidé, po našich městech, městečkách a mnohdy i malých vesničkách, po našich hradech, zámcích i těch rozvalinách, slavných klášterech, chrámech, poutních místech a poslouchejte, co vám ty kamenné jazyky budou všechno vypravovati! A až je vyslechnete s nadšením budete opakovati slova probuzeneckého básníka: »Stůj noho, posvátná jsou místa, kamkoliv kráčíš!«

A ta krása české země! Ta není jen ve výstavných městech

Rcete těm, kteří jsou bázlivého srdce: Posilněte se, nebojte se!

a starobylých památkách nebo v romantice přírody, ale i v prosté české krajině. Marie Majerová napsala knihu »Má vlast«, v níž tak pěkně popsala krásu české země při pohledu na prostou českou lípu, zpívajícího skřivánka, naše české lesy, luhy, háje, Vltavu, Karlštejn, horskou ves, tryskající vody! Tu dojemnou a prostou krásu naší domoviny vycítil již před léty vlastenecký Tyl se Škroupem, když dali zpívati slepému hudebníku Marešovi ve Fidlovačce píseň, jež se stala naší národní hymnou a jež tak prostě, sladce a dojemně zachycuje krásu české domoviny:

*Kde domov můj?
Hučí voda po lučinách,
bory šumí po skalinách,
v sadě skví se jara květ,
zemský ráj to na pohled!
A to jest ta krásná země —
česká země — domov můj!*

A což naše zlatá Praha, jakou pokladnicí historické slávy je pro nás Čechy. A jaká je krásná ta matička Praha! Jedno z nejhezčích měst světa vůbec. Primátor měst pražských zval české občany k návštěvě Prahy pod heslem: Host do domu, Bůh do domu! A je věru třeba, aby Praha stala se opět cílem a touhou českého lidu jako kdysi bývala. Nezapírejme si, že v posledních desetiletích Praha po této stránce utrpěla. Přesvědčili jsme se zvláště v posledních měsících minulého roku, kdy autonomistická horečka zachvátila nejen Slovensko, ale i některé kraje české, že mnozí občané našich českých zemí viděli v Praze již pomalu jen město centrálních úřadů, ministerstev, soudů, finančních a poplatkových úřadů, jež národu diktovaly daně, tresty, nařízení, ale nikoliv město, jež jest duchovním a národ-

ním poutem a centrem celého národa. Jest věčná škoda, že v Praze zanikly slavné pouti svatojanské a svatováclavské, na něž přijížděl prostý lid z dalekých krajů, aby zde načerpal nejen útěchu a radost náboženskou, ale i sílu a uvědomení národní. Václav Beneš Třebízský, ten kněz zlatého srdce vlasteneckého, v jednom svém kázání takto píše o těch poutnících: »Mnohá ta hlava byla již věkem nakloněná, mnohá bílá již jako sníh, ale do Prahy na pout musela a musela, ničím se nedala zadržeti, ani nepohodlím, ani nečasem, ani chudobou . . . A jak kanuly jim potom zvráskovatělými tvářemi slzy lítostné, když loučili se s tím velebným chrámem sv. Víta, o němž v dalekém domově otec synům, děd vnukům a tito opět potomkům svým vyprávěli tolik zajímavého, v němž odpočívají naši nejšlechetnější králové. Odcházel sice v očích se slzami, ale přece potěšení, že svatí patronové jejich požehnání mnohé na hlavy jejich vyprosili a s tím požehnáním oblaženi vraceli se do domovů svých.«

Přátelé drazí, kéž by se Praha stala opět takovým duchovním centrem a magnetem českého lidu. A ona se stane! Vidím to na našem hřbitově vyšehradském, vidím to i v chrámě svatovítském, na Staroměstském náměstí, u pomníku sv. Václava a jiných ještě místech, a těším se tou nadějí, že Praha bude českému lidu opět tím, čím byla starým vlasteneckým Čechům, jak to tak nevyrovnatelně vylíčil Karel Václav Rais ve svých »Zapadlých vlastencích«: Starý, vlastenecký farář s kantorem a učitelským pomocníkem ze zapadlých hor krkonošských připutovali k večeru jako poutníci k vytouženému ideálu svých duší, ku Praze. — »Kráčeli mlčky, — tak vypravuje Rais — zamyšlení. Náhle se vpravo pahrbek snížil a od západu zašlehlo. — Farář se rázem zastavil. »Aj, město vidím veliké, jehož sláva hvězd se dotýká!« Volal jásavě. Vzpřímil se jako

prorok a holí ukazuje do dále, osmahlou, vrásčitou tvář měl samý nadšený úsměv. Kantoři zůstali omráčeni — tu byla, tu stála ta Praha vytoužená!

Při šlezích rozžhaveného západu stráně na Petříně, královská zahrada i mladé sady na Belvederu svítily zelení, jež tak věncila ozářený oltář Hradčan s tabernakulem — sv. Vítem, a splývala hluboko pod něj.

»Kdo tohle viděl, nezapomene do smrti!« modrým šátkem utíraje si oči, vzlykal duchovní. »Něco gigantického,« povzdechl kantor, »něco, jako, no, jako kouzelné obrazy, které se ukazují unaveným poutníkům na poušti.«

Stáli tiše. Tma houstla, takže i obloha mizela v černu. Vtom na některé malostranské věži zaklinkal zvonek.

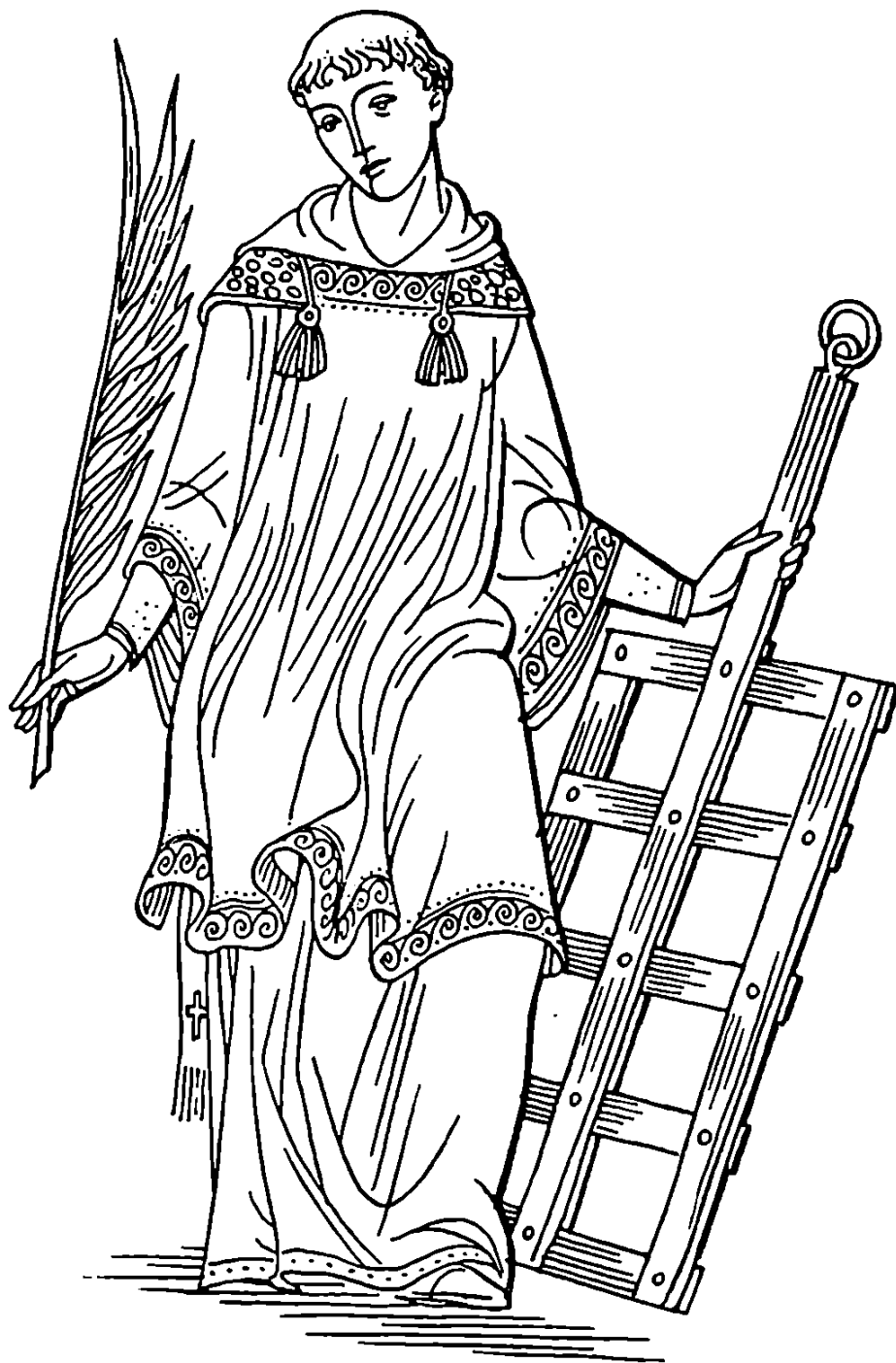
»Pozor, bratříčkové, pozor, jak se to v Praze rozezvučí, hlučí to půl hodiny, a každý jinak,« upozorňoval farář.

Skutečně — se všech stran se počínaly ozývati zvonky i zvony rozličné hloubky a v malé chvíli se nad Prahou valil a hlaholil mnohohlasý akord starých kovových pamětníků. »Co povídají — co vypravují? Ty přece snad pamatují, že tu bývalo jináč!« vzdychl kantor.

»Jistě, jistě pamatují! pravil farář. A co vypravují? Žalují — prosí — napomínají: Rcete těm, kteří jsou bázlivého srdce: Posilněte se, nebojte se!«

Bratři a sestry, co bych mohl a dovedl říci více, než že pražské zvony vás pozdravují, prosí a napomínají: Posilněte se a nebojte se!

KÁZÁNÍ NA POUTI U SVATÉHO VAVŘINEČKA

V NEDĚLI 13. SRPNA 1939

razí přátelé! Jedním z nejdojemnějších míst v Jiráskových »Psohlavcích« jest líčení, v němž se vypráví o starém Chodu Kryštofu Hrubém, rychtáři z Draženova, kterého navštívil v jeho pražském žaláři vězeňský lékař. Chtěl již od nemocného a utrpením sešlého Choda odejít, když tento ho prosil: »Eště něco, prosím, jemnostpane! Kterú stranu je naše město, Domažlice?« Doktor udiveně pohlédl na starce. »Nač to chceš?« »Nu, tak, habych vidíl nebe, co je v naší stranu, nad naším krajem.« Doktor se rozhlédl po slunci, mávl rukou a řekl: »Tady v tu stranu jsou Domažlice a ten Váš nešťastný kraj, hlaváči.« A když doktor odešel, starý Chod upřel oči v tu stranu nebes, pod níž se vzpínaly šumavské hory, pod níž se rozkládal jeho nešťastný domov, pro nějž trpěl a jež měl stále na mysli.

Moji drazí, jako tento starý Chod se těšil a posiloval ve svém utrpení pohledem k Domažlicům, k tomu svému drahému rodnému kraji, tak i dnes u příležitosti pouti na Vavřínečku se upírají zraky téměř celého národa ke krásnému, svéráznému kraji chodskému. Tak ohromné množství účastníků sv. Vavříneček, třeba již pamatuje mnohé slavné chvíle, ještě neviděl.

To není již pouhá pout zbožného Chodska, jak nám ji malovali malíři chodského kraje, na příklad Malý nebo Mašek, nebo jak nám ji líčili ve svých skvělých vypravováních Hruška, Baar, Vrba, nebo jak o ní zpívá znárodnělá píseň chodská:

*Ha, ty svatýj Vavřinečku,
stojíš na pěkným kopečku,
vycházejí panny z tebe
jako handělové z nebe.*

Dnešní pout je v pravém slova smyslu poutí národní, nejen tím velikým počtem poutníků, ale též duchem, který ovládá vás všechny, kteří jste sem až z dalekých krajín českých připutovali. Neboť, proč jste přišli dnes všichni k sv. Vavřinečku? Nemýlím se jistě, řeknu-li, že jste připutovali k sv. Vavřinečku, k tomuto srdci slavného chodského kraje, abyste na tom srdci načerpali sílu, útěchu, povzbuzení i poučení pro svůj národní život, práci a úkoly.

To není zneužívání pouti, jak by snad někdo mohl namítati! Víra křesťanská a vlastenectví jsou rodnými sestrami, jejichž společným otcem je sám Syn Boží! On, Spasitel náš, neplakal, když ho bičovali, neplakal, když ho trním korunovali, neplakal, když těžký kříž nesl, ani když ho křižovali, ale plakal, když si vzpomněl na zkázu hlavního města své rodné země a na hrozný konec svého národa, poněvadž odepřel se státi národem křesťanským. Proto Kristus a jeho evangelium jen nám zároveň vždy zdrojem pravého vlastenectví i lásky k národu. A do našich chrámů chodíme a na naše pouti putujeme, abychom nejen ctili a chválili Pána Boha a utvrzovali se ve své víře, ale abychom také vzpomínali na svůj národ a utvrzovali se ve vlastenectví. To je také účel dnešní pouti a vašeho putování

ke sv. Vavřinečku a já dovoluji si pozdraviti Vás zde na chodské půdě slovy starého pozdravu chodského: Pochválen buď Pán Ježíš Kristus! (Shromáždění odpovídá: Až na věky věkův!)

Drazí přátelé, jsou dva světcové, které lid jmenuje zdobně-
lými jmény, jakými jmenujeme obyčejně toho, koho máme
upřímně a ze srdce rádi. Jest to sv. Antoníček a sv. Vavřineček
Oba jsou takoví milí, lidoví svatí Boží. Oba umřeli v mladém
věku, takřka jinoši. Oba zůstavili památku, jež čím starší, tím
živější a svěžejší. O obou platí slova: Ač umřeli, ještě mluví,
příklad dávají a u Pána Boha za nás orodují.

Nuže, co k nám mluví sv. Vavřineček? Mluví k nám touto
řečí: Hle, já, mladý jáhen Církve svaté, dosáhl jsem svatozáře
světce, protože jsem ve svém pozemském životě věřil a nebál
se. Nebál jsem se pronásledování tyrana, nezalekl jsem se ža-
láře a neděsil jsem se ani největších muk. Když vedli mého
pána, svatého papeže Sixta, na popraviště, sepjatýma rukama
jsem prosil katany, aby i mne vzali do žaláře a na mučení, po-
něvadž trpí-li pastýř, musí trpěti i ovečky, pláče-li matka Cír-
kev, musí plakati i její děti.

Ale když Pán Bůh chtěl, abych ještě počkal s vylitím své
krve, vrátil jsem se ke svým povinnostem jáhenským. Staral jsem
se a kříž bolesti ulehčoval chudým, nemocným, starým, mrzá-
kům, vdovám a sirotkům. To byly poklady naší Církve, valuty,
abych mluvil dnešním vaším jazykem, kterými se bohatě platilo
a platí až dosud na věčnost. A proto, když římský tyran pátral po
církevních pokladech, aby je Církvi uloupil a jimi se obohatil,
vyzval jsem ho, aby si pro poklady přišel a je prohlédl. A když
přišel na místo, ukázal jsem mu zástup ubožáků a řekl jsem: »Tu
vidíš poklady naší Církve! Toť je naše zlato a stříbro, perly i
šperky, jež jsem ti slíbil ukázati a dáti. Vezmi tyto naše poklady,
starej se o ně a rozmnožíš slávu města Říma i slávu Césara.«

Za tuto řeč, již tyran pokládal za smělou a urážlivou, byl jsem odsouzen k smrti a k takovému mučení, že hrůza před ním zachvěla i barbarskými srdci pohanů. Byl jsem na rozpáleném železném roštu znenáhla za živa pečen. Všichni čekali, když ohnivý žár pronikal mé tělo, krev i kosti, že budu naříkati, o milost prositi i víry se odříkati. Ale zůstal jsem pevným a nepoddajným, a když jsem prosil, tedy jsem prosil své mučitele: »Dejte mne obrátiti, na této straně jsem dosti upečen!«

A co mne sílilo v mém trápení? Co činilo mé tělo necitelným k tělesným bolestem? Proč jsem se radoval ze svého mučení? Věřil jsem! Věřil jsem Pánu Ježíši, který slíbil těm, kteří život pro něho ztratí, že jej na věčnosti naleznou lepší, dokonalější, šťastnější a zářivější. Věřil jsem, že ani zuření Césara, ani jeho legie, ani jeho bohatství, ani celá říše nezastaví příchod království chudého, pokorného a tichého Krista. Věřil jsem, že pravda zvítězí nad lží, právo nad bezprávím, láska a soucit nad násilím. Věřil jsem, že po všem tom utrpení i pronásledování na konec ovládne svět Kristus a nikoliv César. Tato víra byla mou silou, útěchou a hojivým balsámem na mé rány a spáleniny.

A proto, drazí poutníčkové, kteří jste dnes připutovali k mému chodskému kostelíčku v takovém množství a z takových dálek, jak toho zde ani nepamatují, chci vám dáti radu, poučení a zkušenost, kterou si odnesete od svatého Vavřinečka do svých domovů a kterou tak hezky vyjádřil váš národní básník Medek, když ve své básni »Advent« napsal:

*Bud' statečný a věř!
Před osudem a před věčností
jest víra a statečnost největší ctností.
Všem, kdo pevně věří,
vždycky se v dálce spasné jitro šere.*

Na pouti u sv. Vavřínečka I. P. 1939.

Bratři a sestry, tak jste vyslechli kázání svatého Vavřinečka! Doporoučí statečnost a víru. A nyní tažme se, v čem máme býti za dnešních dob statečnými a co máme věřit? Co máme věřiti? Věřiti máme především v Pána Boha, v jeho pomoc, prozřetelnost a otcovskou lásku, která své děti kárá, dopouští, ale nikdy neopouští. Věřiti máme a musíme, že ať se děje cokoli, starý Pán Bůh neumřel, ale stále žije a o nás se stará. Tak mi napadá onen příběh, který jsem kdysi četl v povídce jednoho českého spisovatele. Příběh o nešťastné, opuštěné a již téměř zoufající rodině. Přicházela rána za ranou. A když bylo nejhůře, pravila manželka svému muži: »Tak jsem měla dnes v noci takový divný sen, že jsem z něho ještě celá nesvá.« »A co se ti zdálo?« »Zdálo se mi, že Pán Bůh umřel. Na pohřbu šli andělé a tolik plakali.« I řekl muž: »Bláhová, cožpak Pán Bůh může umřít?« I pohlédla manželka svému muži oddaně do očí. »Tedy náš starý Pán Bůh, který nás po celý život chránil a nám žehnal, jest ještě živ? A když jest stále živ, proč by nás nyní opouštěl a na nás zapomněl?« To dodalo všem důvěry, naděje a síly, vzchopili se a Pán Bůh je neopustil.

A kde bychom našli vzácnější a skvělejší příklad víry v Boží prozřetelnost, spravedlnost a pomoc než zde, v Kozinově kraji? Sedlák Jan Sladký Kozina umíral proto tak statečně, že věřil. Věřil, že Pán Bůh neopustí chodský kraj a vrátí mu jeho práva. Věřil v Boží spravedlnost, že do roka a do dne se setká na Božím soudu s Lomikarem. A když Lomikar do roka zemřel, starý, bělovlasý Chod Přibek sepal ruce, pohlédl k nebesům a vyrazil z hrdla: »Je spravedlnost, je ešče Pámbů. Níčko hať humřu.«

Je spravedlnost, je ještě Pán Bůh! Tak máme věřiti a tou vírou se posilovati, kdykoliv nás potká nějaká životní strast a bolest. A zvláště v dnešních dobách, které jsou tak těžké a smutné, jak o tom výstižně zpívá národní chodská píseň:

*Zelený hájové,
byjvaly ste moje,
byjvaly ste mýho srdce potěšení;
ičko huž dlouhyj čas
neslyším ptactva hlas,
na vobloze se hukázal smutnyj čas.*

Ano, smutný čas se ukázal na obloze. Černé mraky zahalily tu oblohu. Nastaly doby, kdy se zdá, že staleté řády světové se pukají, lámou a trhají, a kdy svírá nás úzkost, aby v tomto světovém zemětřesení se nerozpadl náš domov, naše drahá země, naše otčina. V takových dobách musíme především pevně věřit. Věřiti v sebe, věřiti v národ, věřiti v život, budoucnost a především v Pána Boha, který, když tisíc let náš národ v nejhroznějších dobách udržel, zachoval a jemu žehnal, jistě jej vyvede i z dnešních hrozných nebezpečí a převede jej na cesty, po nichž bude kráčet k své lepší a šťastnější budoucnosti. Proto pryč s defaitismem, pryč se sebevražednými myšlenkami o malosti, slabosti a marnosti naší národní práce! Bylo nám řečeno, že nikdo nás nechce odnárodniti, že bude respektována a zachována naše svébytnost národní, náš jazyk, naše vzdělání a naše vlastenecké uvědomení. Proto stavme na této půdě a s důvěrou v pomoc Boží budujme na těchto základech naši vlast, aby byla šťastným domovem a otčinou všech věrných Čechů.

A statečnými budme podle příkladu sv. Vavřínečka! V čem máme býti statečnými v dnešních dobách? Na tu otázku odpověděl ctihodný patriarcha a otec českého národa František Palacký, když 23. dubna 1876 sešla se na Žofíně v Praze z Čech a Moravy vzácná společnost, aby oslavila dokončení »Dějin národu českého« a vzdala díky velikému vlastenci a pilnému dělníku na národa roli dědičné. Tehdy otec národa, jak pravil,

»stoje již jednou nohou v hrobě« — však za pět neděl potom již zemřel — napomínal, abychom všichni byli Čechy a vlastenci netoliko slovem, ale hlavně skutkem, neboť jen prací usilovnou nahradíme, co nám chybí na počtu a velikosti. Dějiny naše, jak pravil Palacký, ukazují, že kdykoliv jsme vítězili, vítězili jsme nikoli převahou hmotnou, nýbrž duchem a mravností.

Stejně tak doporučil nám i jiný náš šlechtetný a velký vlastenec, ježž národ nazval svým vůdcem, František Ladislav Rieger, když pravil: »V práci a věděni jest naše spasení!« A Havlíček řekl to po havlíčkovsku: »Kdysi lidé pro národ umírali, dnes musíme pro národ žít a pracovat.«

Drazí přátelé, poslouchajte tento hlas svých nejvzácnějších a nejryzejších velikánů a vůdců! Práce, vzdělání, věděni, mravný život, křesťanský duch, to jest naše cesta, ta pravá dálnice, po níž rychle budeme spěti k naší šťastnější budoucnosti. Nespoléhejme, tak jako nespoléhalí naši národní vůdcové, buditelé a vlastenci, na nikoho, ale spoléhejme především sami na sebe, na svou sílu a dovednost. A při tom nezapomínejme, že český národ je dnes dále, než byl před padesáti lety. Národ dnes už nežije jen mateřskou řečí, knihami, básněmi, písněmi a divadlem, nýbrž také továrnami, dílnami, bankami, laboratorěmi a motory. Národní svébytnost se udržuje nejen národní kulturou, nýbrž i hospodářstvím, spravedlivým sociálním uspořádáním národa, vědou, technikou. A proto býti dnes vlastencem neznamená jenom opakovati vlastenecké fráze, ale znamená tvrdou práci. To je pravá láska k vlasti, když pracuješ věrně, oddaně a poctivě na tom místě, na které tě postavil Bůh, ať jako dělníka, zemědělce, živnostníka, úředníka, kněze nebo učitele. To je pravá láska k vlasti, když touto prací ztverdnu tvé ruce a zbělí tvá hlava a když je třeba, uděláš

z noci den a dřeš až k nejzazším hranicím síly svých svalů a svého ducha. Tak o tom zpíval už Čelakovský, jehož jubileum jsme v těchto dnech slavili, když ve své »Růži stolisté« napsal:

*Ne horoucnost povalečná
zjedná duchu potravu,
práce tichá a společná
získá vlasti oslavu.*

Drazí přátelé, tento zdravý aktivismus našeho národa kéž se stane zvláště programem naší mládeže, dorostu našeho národa! Svatý Vavříneček byl mladík, když umíral za nejvyšší ideály tehdejší doby. Proto svátek sv. Vavřínečka je zvláště svátkem naší mládeže. Tenkrát před 17 sty lety se neříkalo sice: mladí vpřed, ale ti mladí svou statečností, nadšením a prací byli opravdu vpředu a na předních místech umírali pro příchod nového světa, nových časů a nové doby.

Mladí vpřed! Správně! Ale, kdo jsou ti mladí, na které vlast naše s rozevřenou náručí čeká? To nejsou jen ti, jejichž křestní listy hlásají mladí, ale mladými jsou ti, kteří jsou čistí, jaří, svěží, mladí ve svém charakteru, ve svém srdci, ve své poctivosti, ve své mravnosti, ve své věrnosti, ve své lásce k vlasti a k Bohu, ve své práci, studiu i dření. Z takových mladých vyrostе našemu národu nová budoucnost a šťastný rozkvět, založený na zdravých, šťastných rodinách, věrném manželství, usilovné práci, občanské poctivosti a spravedlnosti, křesťanské mravnosti a víře v Boha, bez níž žádný národ se nestal dosud velkým a šťastným a nestal by se ani národ český. Taková mládež jest opravdu budoucností i nadějí našeho národa. To jsou ty děti, o nichž v »Psohlavcích« zpívá před svou smrtí Kozina:

*Teď jsem zas doma,
pod naší střechou,
mé drahé děti,
vy jste mou těchou.
Hvězdičkou slední,
která mi jasně
plát bude do tmy,
až všechno zhasne.
Děti mé, děti,
robátka zlatá,
Bůh vám dej dočkat,
zač umřel váš táta!*

Drazí přátelé! Na právě pořádané výstavě chodských malířů v Praze je mnoho obrazů, nad nimiž by mohl člověk uvažovati celé hodiny. Mezi nimi zvláště mě dojal obraz J. Fialy »Hlas země české«. Pod obrazem sv. Václava stojí mladá matka se svým dítětem, které hledí před sebe očima tak dětskýma a důvěry plnýma. Ale zrak matky je vážný, starostlivý a smutný. Ruka její je pozdvižena k hlavě, jako by na něco vzpomínala, přemýšlela, mluvila a napomínala. Tak nám zobrazil malíř českou zemi. Proč její zrak je tak smutný? O čem přemýšlí? Co k nám mluví?

Jaký je dnes »hlas země české«?

Drazí přátelé! Snad se nemýlím, řeknu-li, že země česká mluví k nám, dnes na sv. Vavřínečku shromážděným, i k celému našemu národu, těmito slovy:

Mé zlaté, drahé děti, jak nemám býti smutná, tesklivá a starostlivá, když jsem zkusila již tolik, kolik nezkusila žádná matka jiného národa. Kolikráte jsem se podobala Bolestné Matce, chovající na svém klíně zuboženého syna — národ. Kolikráte

i o mně platila slova Písma: Ó vy všichni, kteří jdete cestou, pozorujte a vizte, je-li bolest vaše jako bolest má!

A z čeho byla tato bolest a všechno to mé trápení? Pro výstrahu Vám to povím, moje drahé děti! Měla jsem syny a dcery, kteří často pohrdli svou prostou matičkou, jejími obyčeji, mravy, zbožností, krojem i písní. Šli za cizími vzory, cizími příklady a cizími lidmi. Nechtěli býti čeští, ale evropanstí a světoví! Otevřeli často své srdce pýše, nesvornosti, velikášství a bezbožnosti, a tak připravili své dnešní konce!

Drahé děti, Bůh ví, co nám budoucnost přinese. Bůh ví, jaký osud vás čeká! Pamatujte na slova jednoho z mých nejdražších dětí, Viktora Dyka, který napsal o matce vlasti: »Opustíš-li mne, nezahynu, opustíš-li mne, zahyneš.« Zahyneš, opustíš-li svou matku vlast, opustíš-li její mrav, její víru, její obyčeje, její píseň, její řeč, její domov.

Chodský lid a kraj, ta pevná vlasti hráz, proto nezahynul, že neopustil a věrným zůstal své české zemi, svému svérázu, svému krásnému nářečí, svým čistým mravům, víře, náboženství, zvykům, písním, obyčejům, svému kroji a stroji. Nezahynul a bohďa nezahyne!

Děti moje drahé, to je pro všechny vás příklad! To je mé napomenutí, to je můj mateřský hlas. Nechť nikdy neumlkne ve vašich srdcích, až se od svatého Vavřínečka vrátíte do svých domovů, k své práci a k svému životu. Pán Bůh provázej vaše kroky a činy a moje mateřské požehnání nechť vás chrání všeho zlého.

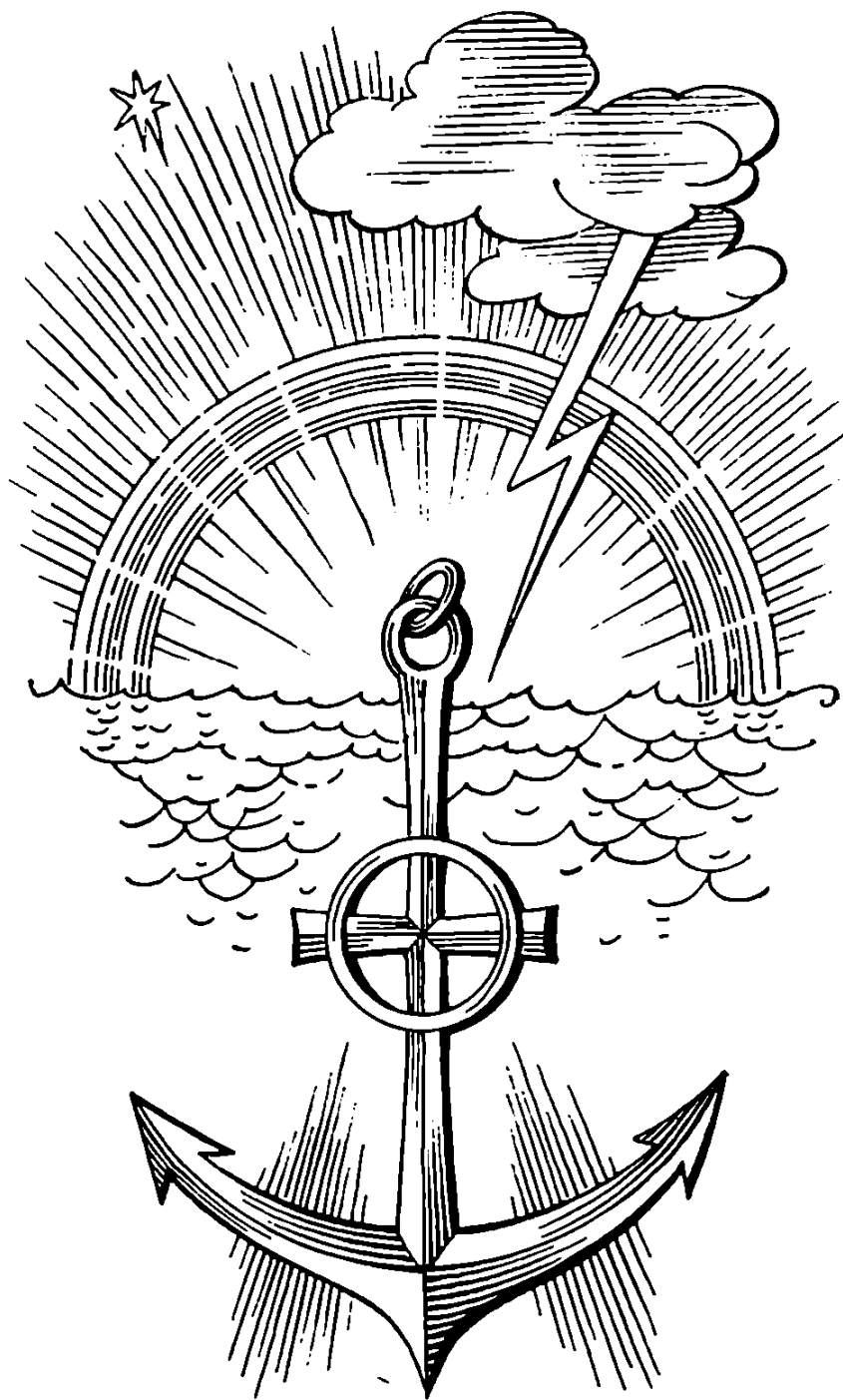
Bratři a sestry! Takový je hlas země české! Taková je prosba a napomenutí naší matičky, drahé vlasti a otčiny. Jaký bude náš hlas? Co slíbíme a řekneme své matce české? Slibme jí a přísahati budeme v této památné chvíli jménem svým a všeho českého lidu, že ji nikdy neopustíme, nezradíme a až do posled-

ního tlukotu srdce milovati budeme. (Shromáždění volá: »Přisaháme!«) Přisahati budeme, že svou prací, svorností, národní jednotou a životem řízeným podle zásad křesťanské morálky postavíme opět vlast svou na onen stupeň cti, blahobytu a slávy, jakou prožívala v nejslavnější své minulosti, v dobách slavných českých knížat a králů a největšího z nich, blahé paměti Karla IV. (Shromáždění volá: »Přisaháme!«) Tuto slavnou naši přísahu nechť Bůh a svatí naši patronové požehnáním svým a pomocí svou provázejí a potvrdí. Amen.

Msgre Boh. Stašek 28. srpna 1939 v kruhu někdejších druhů ze semináře těsně před zatčením.

NEZANECHÁM VÁS SIROTKŮ...

KÁZÁNÍ PRO ČESKÉ DUCHOVNÍ
V KAPLI KONCENTRAČNÍHO TÁBORA V DACHAU
30. LISTOPADU 1944

razí bratři! Byla to velebná, vzácná a nadevše pomyšlení dojemná chvíle, když se Kristus Pán loučil se svatými apoštoly při poslední večeři a promlouval k nim na rozloučenou poslední svou řeč. Do této poslední své řeči vložil Spasitel náš to, co zvláště měl na svém srdci, svou poslední vůli, svůj testament. Evangelium sv. Jana v kap. 17. zachovalo nám tuto řeč v doslovném znění. Co zvláště doporučel Pán Ježíš sv. apoštolům? Aby jedno byli! Ve své velekněžské modlitbě prosil: »Aby jedno byli« (Jan 17, 11). A po chvíli volá po druhé: »Aby všichni jedno byli jako já a Otec jedno jsme!« (Jan 17, 21). A po chvíli volá po třetí: »Aby byli v jednotě dokonalé.« (Jan 17, 23.)

A v čem mají býti svatí apoštolové jedno? Jaké pouto je má spojovati v jednotu tak pevnou a nerozbornou, jako byla jednota božského Otce a božského Syna? Čteme-li bedlivě a pozorně poslední řeč Pána Ježíše, nalezneme v ní odpověď na tuto otázku. Kristus Pán ve své řeči opět a opět žádá, nabádá, ba prosí a zapřisahá svaté apoštoly, aby jednotni byli ve víře, v důvěře a naději, že je ve zlých a těžkých dobách, které na ně čekají, neopustí. Proto volá: »Věříte v Boha, věřte i ve mne«

(Jan 14, 1). A opět je žádá: »Věřte mi« (Jan 14, 11). A co mají věřití svatí apoštolové? »Nezanechám Vás sirotků, přijdu zase k Vám« (Jan 14, 18). »Nermuť se srdce Vaše, aniž se strachuj« (Jan 14, 27). »Zármutek Váš obrátí se v radost« (Jan 16, 20). »Na světě budete míti soužení, avšak důvěřujte, Já jsem přemohl svět« (Jan 16, 33).

Moji drazí, proč uvádím tato slova Pána Ježíše ve chvíli našeho českého duchovního shromáždění v dachauském koncentračním táboře? Poněvadž jsem toho názoru, že v těchto velkých, osudových a pro nás, příznejme si to, nebezpečných dobách k našemu rozjímání nemůže býti ani vhodnějšího předmětu než upevňovati v sobě víru v Pána Boha, důvěru a naději v jeho pomoc a oživovati v sobě víru v božskou prozřetelnost, která nakonec všechno k dobrému cíli vede a řídí.

Kristus Pán pravil jedenkrát: »Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem Já uprostřed nich«. I uprostřed nás českých kněží v dachauském táboře dlí v této posvátné chvíli Kristus Pán. I ptám se jej: »Pane Ježíši, co žádáš od nás, českých kněží, svých věrných dětí, zde kolem Tebe shromážděných, abychom činili?« A Kristus odpovídá: »Abyste jedno byli ve víře a důvěře, že nezanechám vás opuštěných sirotků. Budete míti zármutek, ale vaše bolest obrátí se opět v radost a štěstí! Nermuťte se, aniž se strachujete! Doufejte, já jsem přemohl svět!«

Moji drazí, v životopise svaté Kateřiny Švédské, této podivuhodné severské světice, lze čísti o jejím zvláštním vidění. Viděla hořeti svět. Jaká to byla hrůzná podívaná! Jaký hrůzný obraz! Odevšad z pevniny, moře i oblak šlehaly ohnivé, rudé plameny. V hrozném praskotu a nářku milionů ze všech národů a plemen hynul svět.

Moji drazí, jaký to obraz dnešní doby! Celý svět hoří rudý-

Msgre Boh. Stašek, vězeň čís. 22727, v koncentračním táboře v Dachau.

mi, krvavými plameny válečnými. Ze dvou miliard lidí, kteří žijí na zeměkouli, není snad jediného člověka, který by nějak, ať přímo nebo nepřímo, nebyl dotčen dnešní válečnou katastrofou. V neposlední řadě jsme dotčeni válkou my v koncentračních táborech, náš národ a naše církve, jejímiž jsme služebníky. Mnozí z nás ptají se ve starostech: Pro Bůh, jaký bude ještě náš osud? Co se s námi stane? Co na nás zlého čeká? A co se stane s mým národem? A jaký bude osud církve?

Pro útěchu vaši i svou běžu do rukou knihu knih, Písmo Svaté a hledám v něm dobu, která by se podobala době dnešní. A nalézám, že to byla doba, v níž žil prorok Daniel. Byla to doba plná válek, převratů a krveprolití, doba, v níž za hrozných zmatků hynula stará východní vzdělanost, padalo království za královstvím. Vlastenecký a zbožný Daniel hledal prostředek, kterým by se národ izraelský, rozptýlený mezi ostatními národy, zachránil před zničením a rozprášením. Nakonec přišel k tomu poznání, že ve velkých, osudových dobách nepomáhá ani dobrá politika, ani bohatství, ani velké armády, ani velikost států, ale mravní hodnota lidu, mravní síla národa. A proto pronesl ono své slavné proroctví, jež vrcholilo ve slovech: »Lid, který zná svého Boha, zůstane pevný.«

Lid, který zná Boha svého, zůstane pevný. Můj Bože, jaký to dar, zůstatí pevný a silný, když ti bouře nad hlavou zuří, blesky se křížují a hrom bije! Zůstatí pevný, když kolem tebe se lámou charaktery a padá každá ctnost. Zůstatí pevný, když vidíš, jak všechno padá, zmírání a se hroutí.

Kdo zůstane tak pevný? Podle inspirovaných slov Daniela proroka ten zůstane pevný, kdo zná svého Boha. Ne ten, kdo věří pouze v existenci Boží, ale kdo Boha zná. Kdo Boha zná tak, jako přítel zná přítele, jako matka zná své dítě, jako dítě zná svou matku a svého otce. Ten zůstane pevný, kdo zná Boha

jako Otce láskyplného, dobrotivého, spravedlivého. Boha, jenž chce jen naše dobré. Boha, jehož dobrotivá ruka vede nás jen k dobrému cíli, k našemu blahu a štěstí.

Tak znal Boha Kristus Pán, jenž v nejtěžších chvílích svého života v zahradě getsemanské i na kříži kalvarském volal pln víry: »Abba — Otče!« Tak znal Boha žalmista Páně, jenž ve 20. žalmu pln důvěry a jistoty zpíval: »Hospodin, mé světlo a spása, koho bych se měl báti! Hospodin je má ochrana, koho bych se lekal.« Tak znal Boha i náš vlastenecký buditel Šafařík, jenž v dobách, kdy se zdálo, že s národem naším jest konec, pln důvěry zvolal: »Ještě není všecko prohráno. Živ jest Bůh, živo jest nebe, které úsilí svých věrných nakonec korunuje úspěchem.« Tak znali Boha i naši čeští předkové, kteří ve zlých a těžkých dobách plni důvěry říkali: »Pán Bůh dopouští, ale neopouští.« »Kdo se Boha nespustí, toho Bůh neopustí.«

Bylo to několik dní před vypuknutím druhé světové války. Na Svaté Hoře konaly se kněžské exercicie. Chodili jsme po ambitech s tehdejším rektorem svatohorským. Mluvili jsme ne bez starosti o nastávajících událostech. P. rektor se zastavil a se vší vážností pravil: »Musíme se, bratři, na všechno dívati kněžskýmá očima. Žijeme ve velkých dobách, ale takové nepřicházejí bez vůle Boží.« Bratři, musíme se na všechno dívati kněžskýmá očima! Jaké jsou ty oči kněžské? To jsou oči, které i kdyby byly slepé, vidí dále než oči mnohých jiných! To jsou oči, které vidí i ve tmách. To jsou oči, jimž i v nejčernější noci svítí světlo Boží prozřetelnosti, jež osvětluje cesty a propasti, aby na nich poutník nezabloudil a nezhybnul.

Ten, kdo se dívá očima kněžskýmá, nemůže býti pesimistou, ale vidí všecko zdravě, rozumně optimisticky. Ten, kdo se dívá očima kněžskýmá, ten nepotřebuje udržovati svou náladu a duševní rovnováhu táborovými parolami. Ten, kdo se dívá

očima kněžskýmá, ten se neptá malomyslně, kdy bude konec války. I když všichni toužíme každým úderem svého srdce po míru a celý svět se modlí za konec války, přece jen musíme vědět, že válka neskončí ani o minutu dříve, ani o minutu později, než bude vůle Boží. Kdo se dívá kněžskýmá očima, ten nebojí se ani konce, ani výsledku války, poněvadž ví, že pravdu řekl Palacký na konci svého života, věnovaného dějepisnému badání: »Lidé píší dějepis, ale dějiny, to jest osudy národů, diktuje Bůh.« Kdo se dívá kněžskýmá očima, ten se nebude rozrušovati událostmi dnešní doby, poněvadž ví, že pravdu řekl probošt krakovského kostela, jak to napsal Sienkiewicz ve své Potopě, když vítal krále švédského Karla, jenž stál tehdy na vrcholu svých válečných úspěchů: »Sire, fortuna est variabilis, sed Deus mirabilis.«

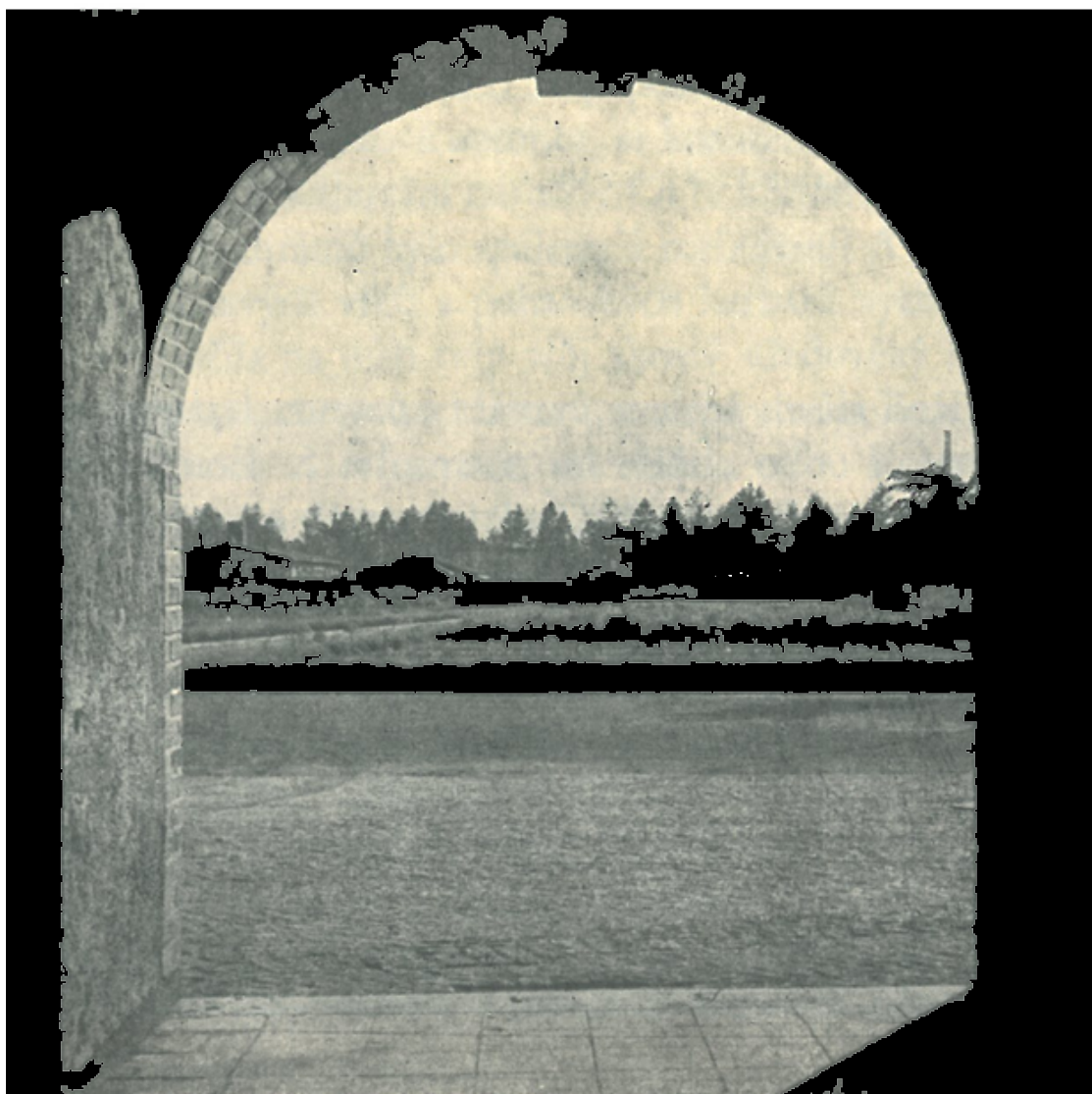
Spisovatel Marden v jedné své knize píše o lidech příliš starostlivých a úzkostlivých a praví, že takoví lidé svou starostlivostí přímo přitahují neštěstí. A píše dále, že žádné jiné slovo se tak často v Písmě Svatém neopakuje jako slovo: Nestarejte se příliš, nebojte se, doufejte, důvěřujte! Jestliže tedy Bůh na tolika stech místech v Písmě Svatém sám inspiroval tato slova o pevné víře a důvěře, potom jistě slova tato mají zvláště pro nás kněze svůj hluboký význam a smysl. Musíme býti zajedno ve víře a v důvěře v pomoc, lásku, milosrdenství a dobrotivost Boží. Proto také církev svatá na tolika místech ve své liturgii vyzývá věřící k důvěře v Pána Boha. Vzpomeňme jen na poslední neděli, která byla poslední po svatém Duchu, jejíž liturgie při mši svaté končí naléhavou a takřka úzkostlivou prosbou k věřícím: »Credite, credite, quia posidebitis et fiet vobis!« Věřte, věřte, že obdržíte a stane se vám . . .«

Bratři, to všechno nás poučuje a přesvědčuje, abychom se nikdy úzkostlivě neptali, co bude s námi, jaký bude náš osud

na konci války v tomto táboře. Četl jsem, že nejsilnější slovo na světě je slovo »Fiat«! Staň se! Ano! Na těch slovech závisela i spása světa: »Staniž se mi podle slova Tvého!« Řekněme i my, ať již chystá se nám osud jakýkoliv: »Staniž se mi podle slova Tvého!« Poslušnost jest nejhlavnější ctností nás kněží. Nuže, budme poslušní Pána Boha a poslušně přijmeme všechno, co nám ruka Boží chystá! Ambroziánský chvalozpěv: »Tebe, Bože, chválíme« končí slovy: »V Tebe, Pane, jsem doufal a nebudu zahanben na věky.«

A národ náš, pravda, prošel těžkými dobami a nedej Bůh, ale snad ještě těžší zkoušky na něho čekají. Či jest i v tom vůle neb dopuštění Boží? »Proč skřípeš?«, ptal se starověký sochař mramorového balvanu, z něhož tesal krásnou sochu. »Protože do mne biješ kladivem,« odpověděl kámen. »Ale za to budeš státi v Pantheonu, t. j. chrámu všech bohů,« řekl sochař. A tak i Bůh v osudových velkých dobách bije do tvrdých, kamenných srdcí lidí a národů, aby z nich vytesal svůj vlastní obraz, aby z nich udělal »lid Boží«. Jest tak i s naším národem? Nevím, to ví jen Bůh. Ale četl jsem nedávno článek v českém časopise o tom, jakou duchovní změnu prodělal náš národ během války a doslova se tam píše: »Národ náš počíná opět napájeti své duchovní a sociální ideály v blaživé studnici náboženské víry, náboženské minulosti a tradice. Chrámy jsou plné, počet těch, kteří přijímají svátosti, stoupá a i náboženský život jednotlivců se prohlubuje. Přehrady, které minulost postavila mezi kněze a lid, padly a kněz jako vychovatel stojí opět uprostřed lidu svého, jež nikdy neopustil a neopustí.«

A církve? Proč o tu bychom se báli? Jsou silnější ruce, jež ji chrání, než jsou ruce naše. Ze všech velkých a těžkých dob církev vyšla omlazena a posílena! Pronásledování křesťanů v prvních stoletích, při němž jeden z prvních papežů byl v kon-

Pohled na plantáže v koncentračním táboře Dachau, Staškově pracovišti.

centračním táboře, pracoval ve »Steinbruchu« a tam mučednický zahynul, skončilo tím, že papežové sotva vyšli z katakomb, již požívali takové autority, že korunovali císaře římské za panovníky. A stěhování národů? Co tu křesťanské krve bylo prolito, kolik chrámů bylo spáleno a rozbořeno! A hle, církve z těch stěhovavých vlků a pohanských barbarů vychovala beránky a založila na nich celý svůj slavný středověký rozmach, stavbu katedrál, chrámů a klášterů, v nichž chvála Boží ozývala se dnem i nocí. A reformace, jež otřásla celou Evropou, neskončila krásou a slávou baroka? A francouzská revoluce, v níž tekla krev tolika set umučených kněží, zda nepřipravila církvi půdu, aby v demokratických svobodách, které se v této revoluci zrodily, zmohutněla, rozkvetla a vydala tak velkolepé plody svého duchovního života ve dvacátém století?

Jak vyjde církve z této doby?

Nevíme! Ale jsem přesvědčen, ať bude osud církve po válce jakýkoliv, nakonec vyjde slavně a vítězně i z této tak veliké doby. Profesor Ráček končí své církevní dějiny slovy: »Církev neleká se žádné hrůzovlády a nebojí se, že by někdo postavil na hrob její náhrobní kámen.«

Moji drazí, vracím se k vidění svaté Kateřiny Švédské. Viděla hořeti celý svět, ale místo, na kterém světice stála, bylo bezpečné, tam plameny nedosahovaly, tam jako by uhasínaly. Co to bylo? Světice zdvihne oči a vidí nad sebou Matku Páně, jak rozevívá nad ní svůj ochranný plášť. Jaké to poučení pro nás! Dějiny nás učí, že ve všech velkých dobách ukázala se sladká tvář Matky Boží jako Pomocnice a Ochránkyně křesťanského lidu. Proto i my v těžkých dobách obracejme se s plnou důvěrou k Matce Páně a modleme se »A Ježíše, požehnaný plod života Tvého, nám, Matko Boží, ukaž nejen až po tomto putování, ale již nyní v tomto putování! Kdykoliv budeme již

ztráceti trpělivost, ukaž nám, Panno Maria, Ježíše tichého, pokorného, poslušného, trpělivého, a kdykoliv se nám bude zdát, že není již možno trpěti, a malomyslnost se nás bude zmocňovat, ukaž nám, Matko Boží, Ježíše v zahradě getsemanské, Ježíše krví zpoceného, ale pevného, silného, volajícího: Tvá vůle se staň! Tak nám, Panno Maria, ukazuj v tomto putování Ježíše, ukazuj nám jej často, ukazuj nám jej den co den, o milostivá, o přívětivá, o přesladká Panno Maria.« Amen.

POKOJ VÁM!

KÁZÁNÍ NA BOHOSLUŽBÁCH ČECHŮ V DACHAUSKÉM
KONCENTRAČNÍM TÁBOŘE O VELIKONOČNÍCH SVÁTCÍCH
DNE 2. DUBNA 1945

moji drazí! Dovolte, abych nejprve podle dobrého, starého zvyku českého přál vám šťastné velikonoce a pozdravil vás slovy, kterými i Kristus Pán po svém zmrtvýchvstání pozdravil svaté apoštoly: »Pokoj vám!«

Pokoj vám! To jest pozdrav, který vždy byl a jest až dosud ve východních zemích velmi obvyklý. Tím pozdravem zdravil i náš Spasitel své rodiče, svaté apoštoly a známé. Jest to tedy pozdrav od Boha posvěcený a přání jeho jest přáním samého Boha. A pokoj, moji drazí, jest opravdu darem Božím. Proto býval mnohým lidem vždy dražší nad všechny poklady světa. Dějiny církve nám vypravují o takových lidech, kteří opustili své bohatství, obrovské latifundie, paláce a komnaty a šli na poušť, kde vzdálení světu i lidem při nejprimitivnějším způsobu života hledali to, co svět jim dáti nemohl: pokoj duše a ráj srdce. Naši předkové v nejstarší duchovní písni české: »Hospodine, pomiluj ny,« tak úpěnlivě a starostlivě, jistě po trpkých a krvavých zkušenostech, volali k nebesům: »Hojnost, pokoj naší zemi! Kyrie Elejson!«

A vy sami, moji drazí, proč se tak těšíte a toužíte po domově? Ptám se kamaráda: »Vrátíš-li se šťastně domů, co budeš

dělat?« Odpovídá: »Věnuji se rodině, ale hlavně budu hledati klid a pokoj!«

Moji drazí, tak hledaný a toužený jest pokoj. A přece jest jej tak málo. Co jsou dějiny dějinami, nikdy neteklo tolik slz a nebylo tolik smutku a bolesti v lidských srdcích, jako v přítomné době. Čím to jest? Na tu otázku mohlo by býti mnoho odpovědí, ale já vybírám z nich jednu, kterou diktoval sám Duch svatý pisateli Písma Svatého, té knihy, v níž obsažena je všechna moudrost nebe a země a v níž se praví: »Spravedlnost a mír se políbily«. Spravedlnost a mír jsou jako dva milenci, jeden bez druhého nemůže žíti. Kde je spravedlnost, tam je mír! Kde je mír, tam je spravedlnost! Kde není spravedlnosti, tam není míru! Kde se nespravedlivě šlapou práva at' jednotlivců nebo národů, tam nemůže býti pokoje. Kde vládne zákon násilí: Kdo z koho, ten toho! Právo silnějšího na život! Větší prostor životní!, tam není míru, ale boj, válka, krev a smrt! Správně o tom napsal slavný profesor theologie Schell: Kultura egoismu je kulturou smrti! Kde vládne egoistická nespravedlnost, tam přestává život a nastává smrt.

Malou vzpomínku o tom z dob, kdy český národ v Rakousku bojoval o své právo a svou svobodu. Bylo to v letech devadesátých minulého století, kdy císař rakouský svémocně, nezákonně a nespravedlivě roztrhal tak zvaná Badeniova nařízení, kterými se mělo českému národu dostati aspoň něco práv v jeho národním životě. Český národ byl až do hloubi duše uražen. A tehdy vlastenecký farář Čermák ve Slivici u Příbrami vyvěsil na široko daleko viditelný kostel černý prapor. Lidé v neděli chodili do kostela a ptali se: »Kdo to umřel?« A pan farář vystoupil na kazatelnu a jal se kázati: »Drazí osadníci, tážete se, kdo to umřel, že na kostele je vyvěšen černý prapor? Řeknu vám to! V Rakousku umřela spravedlnost a poněvadž umřela

Na »promenádkě« v Dachau.

spravedlnost, umře i Rakousko.« Pan farář měl pro tato slova těžké vyšetřování, ale nicméně byla to slova prorocká. Poněvadž v Rakousku umřela spravedlnost, musel umřít tak silný, velký a mocný stát, jakým bylo Rakousko. Dějiny nám ukazují, že každý stát, který šlapal právo a spravedlnost a učinil svým právem násilí, egoismus a nespravedlnost, musel umřít, a učí, že tak se stane i s každým státem, který založí svou existenci a budoucnost na nespravedlnosti a bezpráví.

A druhý obrázek! V Anglii před válkou vyšla kniha, která nesla název: Zlaté ukřižování Johna Bulla. Co bylo jejím obsahem? Důkaz, že, kde se usadí vysoká finance, zlato a bohatství, tam nastává hynutí a smrt. Praví se tam: Peněžní středisko může býti stopováno z Athén a úpadku hellenské civilizace. Hnulo se do Říma, následoval úpadek římské říše. Pak následovaly Benátky a hynutí benátské republiky. Nové soustředění v Madridě srazilo španělskou říši trvale na mocnost druhého řádu. Finance přeletěly do Amsterdamu a hroutí se holandská říše. Po světové válce ve velkém konvoji lodním, v pancéřových pokladnách vezlo se zlato od amerických a anglických břehů ku břehům francouzským a jak tam zlato provedlo svou kletbu, jest dokonale známo . . .

Moji drazí, jaká to poučná fakta. Sociální nespravedlnost, která je hrozným a krvavým pramenem vysokých financí a která provází hromadění kapitálů, byla vždy a je stále ještě dnes zdrojem nespokojenosti, nepokojů, bojů a válek. Kletba zlata jest strašlivá. A pravdu napsal blahé paměti arcibiskup Dr. Kordač ve svém pastýřském listě, který vyvolal takovou pozornost i v celém zahraničí a ve kterém zapřisahal kapitalismus, aby zanechal své nespravedlnosti, neboť jinak, jak pravil, »svět bude hořeti rudými plameny.« A již hoří!

A třetí obrázek. Na nádvoří domu Pilátova odehrává se

zvláštní soud. Před shromážděným národem židovským, který — jak známo — o velikonocích scházel se v plném počtu do chrámu jerusalemského, stál Pán Ježíš a vedle něho k smrti odsouzený Barabáš. A Pilát klade židovskému národu otázku: Koho chcete, abych Vám propustil, Barabáše nebo Ježíše? A národ izraelský naprostou většinou odhlasoval: Barabáše nám propust' a Ježíše ukřižuj! A tak Kristus byl ukřižován a Barabáš propuštěn. A evangelista dodává: A Barabáš, ten byl lotr. Největší nespravedlnost, jaká kdy na světě byla spáchána, stala se skutkem. Trest za tuto hroznou nespravedlnost, jak známo, brzy se dostavil v celé své hrůze a trvá až dosud.

Moji drazí, proč to uvádím. V sobotu večer v tisících chrámech katolických po celém světě a také v kostelích v naší drahé české vlasti kněz v Božím hrobě nad ubitým, mrtvým tělem Ježíšovým slavně zazpíval: »Vstalť jest této chvíle náš Vykupitel!« Můj Bože, jaká změna se to rázem stala! Včera ještě smutek, bolest, pláč a srdce jímající slova umírajícího Krista: Dokonáno jest — a dnes rázem veselí, radost, u některých národů padají si lidé do náruče, objímají se a slavný zpěv hlaholí klenbami chrámu: Vstalť jest této chvíle! Alleluja, Alleluja!

Tak, moji drazí, jest i v životě jednotlivců a národů! Po bolesti přichází radost, po pláči smích, po bouři pokoj a mír. A tak doufáme, že v brzké době i celému světu a zvláště národu našemu po smutku, bolestech a strastech šesti válečných let přijde radost, veselost, štěstí, pokoj a mír. A bude se opět v chrámech i na ulicích zpívati: Vstalť jest této chvíle! Alleluja! — Přejeme zvláště našemu národu štěstí toho míru a pokoje! Ale nikoliv shnilého míru, líného pacifismu, ale pokoje statečného, silného, připraveného každé chvíle hájiti svá nezadatelná práva, míru čínorodého, v němž by náš národní genius rozvinul všechny své duchovní i hmotné síly. Ale to se může státi jen

Pohled na t. zv. »Appellplatz« koncentračního tábora v Dachau.
Kříž postaven po osvobození tábora.

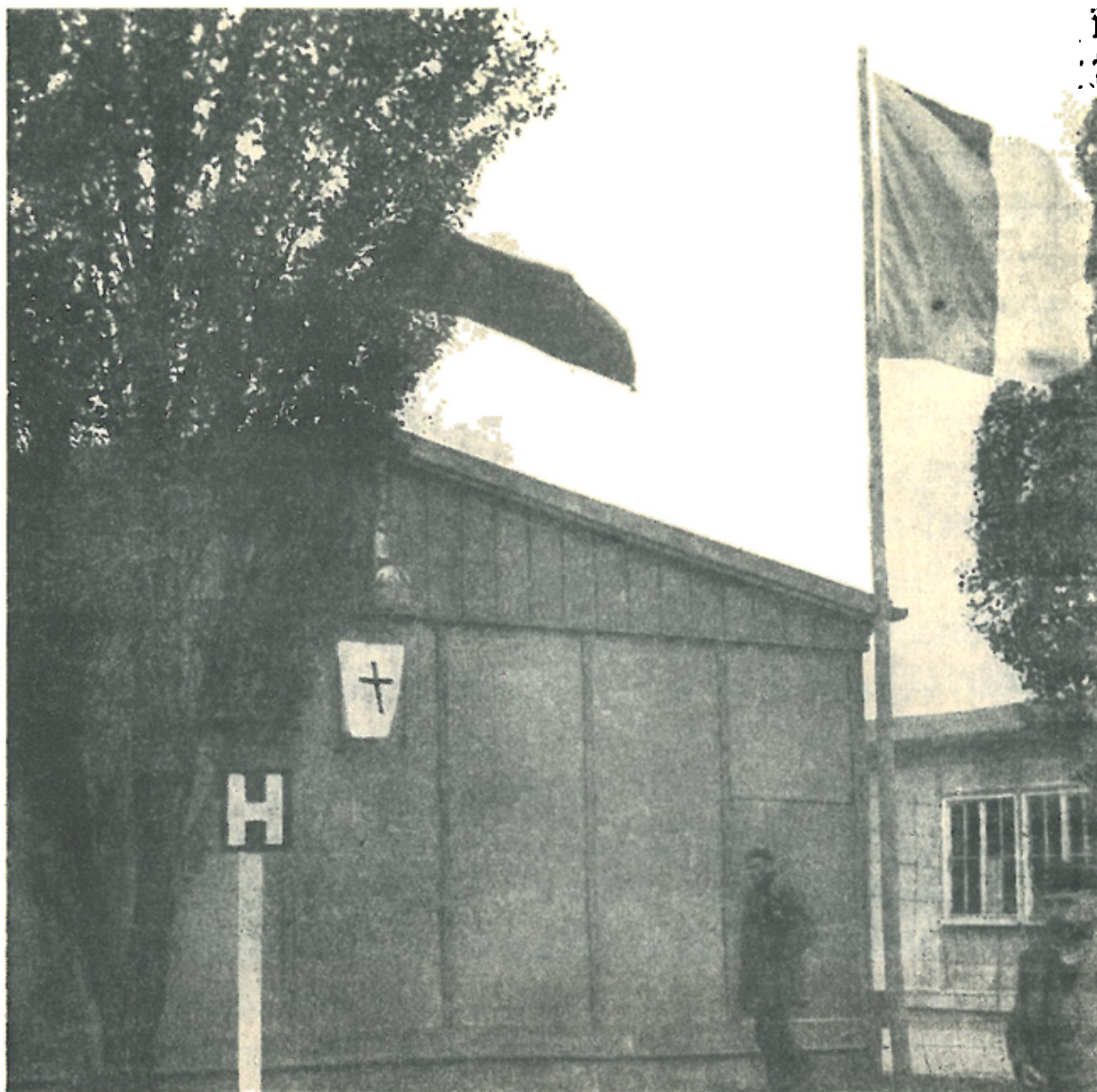
pod jednou podmínkou. A ta zní? Spravedlnost! Také ve vlasti naší bude mír a pokoj, políbí-li se se spravedlností. Se spravedlností sociální tak, aby i nejširším vrstvám dostalo se sociálního uspokojení na základě zásady: Každému, co mu patří. Se spravedlností hospodářskou tak, aby hospodářský život nesloužil jen blahu a prospěchu jednotlivců, ale blahu všech vrstev našeho národa. Se spravedlností kulturní a náboženskou tak, aby mravní síla českého lidu mohla býti svobodně a bez překážek posilována mravními zákony Božími. Jen tato spravedlnost přinese pokoj do naší vlasti, aby mohla v míru kvést a býti šťastným domovem našeho drahého národa.

Ale bude to všechno? Dosáhne se tím již pokoje a míru v našem národě a v srdcích našeho lidu? Spisovatel Emil Vachek napsal před nějakým časem román, který má název: »Pán světa«. Líčí v něm, kterak po hrozných bojích a útrapách lidstva stává se pánem světa žid Beer, geniální stařec, který dává světu podivnou hospodářskou organisaci, jež každému zabezpečuje život, prostý bídy a hmotných starostí. Uštván starostmi utíká do cizího města a tam se setkává s pouliční ženštinou, jíž se táže, zda jsou lidé spokojeni. Žena odpovídá: »Nerozumím tomu dobře, ale má matka říká, že dříve lidé měli tu a tam hlad, neměli tak pohodlných bytů, ani takovou jistotu budoucnosti jako nyní, ale byli čilými, šťastnými a spokojenějšími. Matka říká, že tehdy řídil lidi Bůh, kdežto nyní jakýsi žid z Berlína.« Moji drazí, zde to máte vylíčeno, že i kdybyste nakrásně všechny lidské žaludky uspokojili, neudělali byste přece lidi spokojenými. Hospodářský blahobyť, sociální pokrok, kultura a školy nejsou jedinými prostředky spokojenosti a štěstí. K tomu jest třeba ještě jiných věcí. A kterých?

Dnešní svaté evangelium podává nám jeden z nejkrásnějších obrazů z Písma Svatého, který po staletí byl předlohou nejslav-

nějším mistrům světa. Dva učedníci jdoucí do Emauz. Byli smutni, vždyť jejich Pán a Mistr byl umučen a zemřel a s ním zemřela také veškerá jejich naděje v jeho mesiášské poslání. Byli zmateni, neboť slyšeli paroly, jimž ostatně přikládali málo víry, že vstal zmrtvých. A tu přiblížil se k nim cizinec, jehož si hrubě nevšíмали. Ptal se po příčině jejich smutku, a když mu pověděli, počal k nim mluvit, vykládati a pravdy o vykupitelské smrti Kristově rozebírat. A při řeči jeho všechna bolest a smutek padala s jejich srdcí a oni se cítili tak šťastnými, spokojenými, blaženými, že když se setmělo a cizinec dělal, jako by chtěl jít dále, prosili jej: Pane, zůstaň s námi, neb se připozdívá a den se nachýlil.« A cizinec vešel do domu jejich a oni teprve při lámání chleba poznali, že je to sám Ježíš Kristus. Ale on zmizel před očima jejich. A tehdy oni řekli: »Zdali nehořelo v nás srdce, když k nám mluvil na cestě a vykládal nám Písma?«

Moji drazí, zda nehořelo srdce naše v nás, kdykoliv k nám mluvil Pán Ježíš? Zda jsme se cítili šťastnými, pokojnými, zda v nás nehořelo srdce, kdykoliv mluvil k nám Spasitel náš v některé té svaté chvíli našeho života? To byl mír a pokoj, jaký svět dáti nemůže. Tak to slíbil i Kristus Pán: Pokoj svůj zůstavuji vám, pokoj svůj dávám vám; ne jako svět dává, já vám dávám. (Jan 14, 27.) Kde bychom toho našli nejkrásnější příklad a vzor, než na našich českých předcích. Vzpomeňme jen na své rodiče, své matky a otce a předky našich rodů. Těžký život měli, plný práce a starostí a přece, jakou rovnováhu duševní, jaký klid a pokoj měli ve svém srdci. Odkud ji čerpali? Moji drazí, z víry! Jakou víru měli naši předkové! Ta víra prostupovala a prosvěcovala celý jejich život. Z té víry čerpali i všechny ctnosti svého života: Pevný, nezlomný charakter, proslavenou českou poctivost, spravedlnost, přátelství, mravní čistotu, manželskou věrnost, spořádanost rodinného života, dobrou

Kněžský blok č. 26. Vítězné prapory nad koncentračním táborem v Dachau.

výchovu dítek. A při tom nebyli žádní škarohlídové, ani zpátečníci. Ty slavné a krásné naše národní písně, národní tance, překrásné národní kroje, národní malování, mudrosloví českého lidu, zda neukazují, jak nejen hluboce umělecká, čistá, krásná, moudrá, ale i šťastná a veselá byla ta česká duše našich předků.

Moji drazí, takové syny a dcery by opět potřeboval náš český národ. Krásná je ta naše vlast! Právem zpíváme: Zemský ráj to na pohled. Krásná jest svou přírodou a krásná i svými uměleckými památkami. Praha, naše zlatá matička českých měst, jest jedním z nejkrásnějších měst na světě vůbec. A bohatá je ta naše zem nejen svými hmotnými statky, ale i prací českých rukou. Naše sklářství, textilnictví, železářství, zemědělství a mnoho jiných oborů našeho malého národa zápasí v mezinárodním světě o palmu vítězství s největšími státy světa. Ale cítíme všichni, že jedné věci národu našemu se plně nedostává. Naše vlast potřebuje býti ještě krásná ušlechtilými povahami českých lidí. Potřebuje býti bohatá na charaktery, poctivce, lidi čestné, spravedlivé, mravně bezúhonné, na spořádané rodiny a hodné, dobře vychované děti. A tu, moji drazí, ruku na srdce! Tažme se všichni, která je to škola, v níž se vychovávají lidé v těchto státotvorných, národních ctnostech? A musíte přisvědčiti, řeknu-li, že jedině a hlavně ve škole Ježíše Krista. A tažme se dále, kdo nasil koukole mezi tu českou pšenici, koukole malých, nízkých povah, pokřivených charakterů, sobců, udavačů, nepoctivců, jak o tom z domova slyšíme a čteme? Kdo ten koukol nasil? Kde se ho tolik vzalo? Vždyť před dvaceti, třiceti lety jej na české půdě ještě nebylo, aspoň nikoliv v takovém množství! Na tu otázku neodpovím! Jste dosti zkušení i poměrů znalí, abyste si sami dali odpověď. Jen tolik řeknu, co pravil jedenkrát spisovatel český, kněz vlastenecký, Ehren-

berger na Vyšehradě: Národ český stojí a padá s křesťanstvím!

Pod klenbou chrámu svatého Víta jsou hrobky tří největších českých panovníků: Svatého Václava, Karla IV. a Jiřího z Poděbrad. To byli panovníci míru. Svatý Václav raději nastavil svá prsa, než by nechal prolévati krev svých poddaných. O Karlu IV. je známo, že vládl v pokoji a míru. A Jiří Poděbradský usiloval o utvoření organisace křesťanských států k odklizování sporů a válek. Dávali přednost míru a pokoji před mečem a válkou a k jakému rozkvětu a slávě přivedli český národ! A kdo jim radil k této mírové politice? Ježíš Kristus, kníže pokoje, jež celým svým srdcem milovali a k němuž také celý svůj národ vedli.

Moji drazí, jsme zde dnes shromážděni čeští lidé různých světových názorů a různých směrů, ale v jedné věci jsme všichni zajedno, v jedné věci jsme sjednoceni: Toužíme žhavě po tom, aby český národ dosáhl svého pokoje, štěstí, blaha a nové slávy. Za tu cenu rádi obětuje všechno, co hrozného a těžkého jsme museli trpěti, všechno to ponižování, všechny ty rány, bolesti a mrzačení. Nuže, chceme-li, aby národ náš opět vynikl mezi ostatními národy světa, nechceme-li dopustiti, aby klesl opět na ten stupeň, kdy připravoval se již konec naší národní existence, potom nemůžeme jinak jíti než po stopách našich nejslavnějších panovníků a vůdců a jíti tou cestou, kterou oni šli, kterou šli naši národní světcové, kterou kráčeli naši otcové a nejlepší lidé našeho národa, cestou Ježíše Krista. Pojdme, přátelé, za Pánem Ježíšem, a vedme za ním i náš drahý národ a připravíme mu tak pokoj, mír a šťastnou budoucnost. Pokoj vám, pokoj vašim rodinám, k nimž kéž opět se brzy vrátíte, pokoj naší drahé vlasti, pokoj celému ubohému, utýranému světu. Amen.

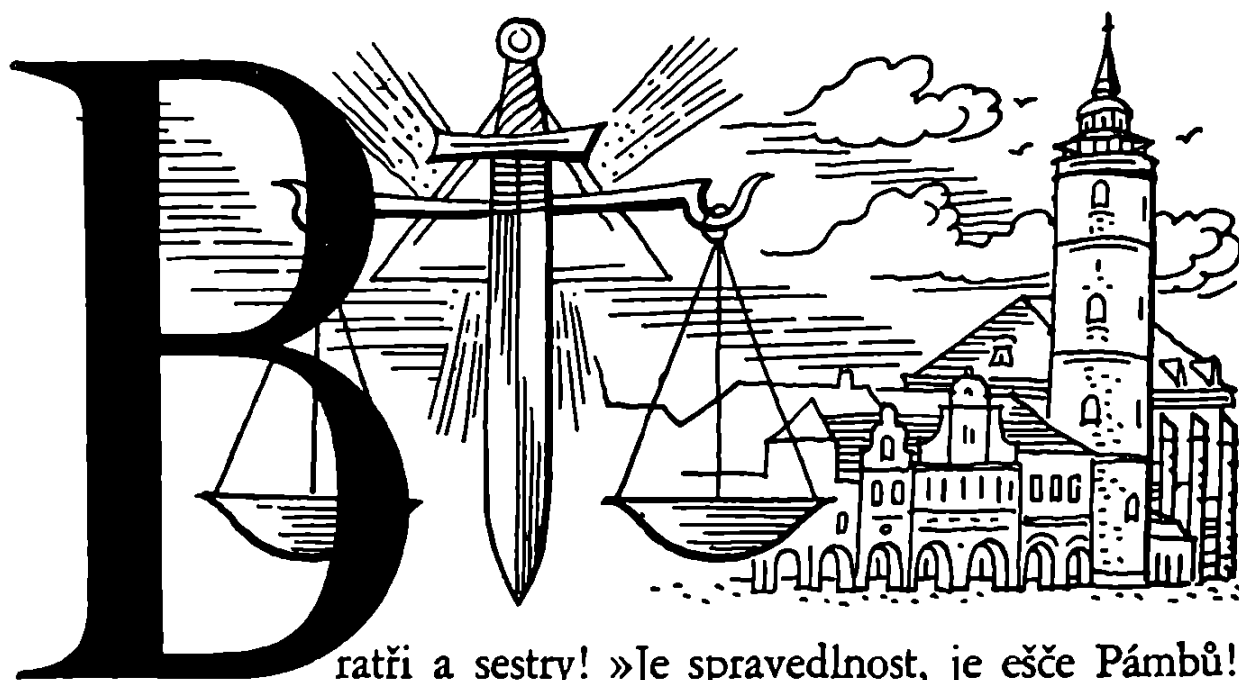

Na cestě do krytu při náletu spojeneckých letadel (stolička a koš jako ochrana proti střepinám).

KÁZÁNÍ NA POUTI U SVATÉHO VAVŘINEČKA

V NEDĚLI 12. SRPNA L. P. 1945

ratři a sestry! »Je spravedlnost, je ešče Pámbů! Ničko hať humřu!« Tak zvolal staříčký, bělovlasý Chod Příbek, když ráno doběhl k němu Jiskra Řehůrek a sotva dechu popadaje zvěstoval novinu, která letěla celým širým Chodskem: »Lomikar humřil!« Všude velebili spravedlivého Boha a vzpomínali na Kozinu, jenž vyhrál na Lomikaru svou při o chodská práva. A vyhrála i Kozinova víra a naděje v Boží spravedlnost, kterou tak pevně a statečně vyznal před svými krajany v plzeňském žaláři: »Dá Pámbů, že nadarmo nehumírám. Lomikar u světskýho soudu vyhrál, hale hin — hu Božího soudu vyhraju já — protože naše věc byla spravedlivá.«

»Je spravedlnost, je ešče Pámbů!« Tak věřil a doufal i svatý Vavřineček, u jehož památného, starobylého kostelíčka na Veselé hoře jsme se dnes shromáždili ve výroční den jeho mučednické smrti. Také on věřil a doufal ve spravedlnost a moc Boží. A ta svatá naděje to byla, jež sílila jeho srdce uprostřed těžkého mučení, když za živa na roštu poznenáhlu pekli jeho tělo. Věřil a doufal, že nezvítězí římský César a jeho bezcitní a nelidští pochopové, ani barbarství a tma pohanství, ale vítězem že bude Ježíš, jeho pravda, jeho spravedlnost, jeho láska, jeho

víra a jeho právo na lidské duše. A jeho víra nebyla marná! Kristus zvítězil! Skutkem se stala stará píseň katakomb a římských koloseí, na nichž v krvi a nejhroznějších mukách umíralo tisíce křesťanů za zpěvu písně víry a naděje: Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat! Kristus vítězí, Kristus kraluje, Kristus panuje!

»Je spravedlnost, je ešče Pámbů!« Tak volá dnes celý osvobozený, požehnaný kraj Chodů, jenž slaví dnes své osvobození z okovů a jařma barbarských nepřátel. Vzpomínáš, ty drahý lide chodský, jak tomu bylo dnes před šesti lety? Tehdy český národ byl přibit v mukách na kříži a pod ním se dělili a na kusy trhali jednotné roucho zmučeného chodského kraje pochopové německého Césara. Vy, kteří jste německou pěstí byli sraženi do německé říše, nemohli a nesměli jste tehdy navštívit svatého Vavřinečka, nemohli jste zpívat a modlit se v jeho kostelíčku, ani ruce stisknouti svým krajanům a uvítati české přátele, kteří se tehdy sjeli ke svatému Vavřinečku ze všech částí porobené země české. Na mezích jste klečeli, z polí a lesů jste se dívali k Veselé hoře, slzy z očí vám tckly a vaše smutná srdce modlila se a vzdychala modlitbu, již postřekovští Chodové složili k tomu dni:

*Prosíme Tě, Ty náš milý, svatý Vavřinečku,
vyslyš naši skromnou modlitbičku!
Panno Maria a šichni svatí,
slib náš neste k Pánu Bohu:
Krví předků spojení s naší vlastí
věrní zůstaneme Kozinovu rodu.*

*Prosíme Tě Vavřinečku, Ty náš milý,
habys rozpomíl se na nás v tútu chvíli;*

*požehnání své nám dnes nepřítomným dej,
zemi naší na věky nám zachovej!
Vyslyš nás, ha učiň, haby voči naše huž
nihdýž neplákalý. Amen.*

A svatý Vavřineček nenechal nevyslyšeny vaše horoucí modlitby! Netekly nadarmo vaše slzy! Neumírali a nebyli marně mučení v německých žalářích vaši rodáci! Dnes jste svobodni! Svobodný je váš kraj, svobodné jsou vaše obce, svobodné jsou vaše statky a chalupy, svobodné jsou vaše pole a lesy, svobodná je i vaše řeč, svobodná je vaše píseň, svobodné jsou vaše kroje, svobodná je i vaše dnešní pouť k svatému Vavřinečku. Jak to řekl Kozina? »Myslili, že je hamen, že je po všom. Ha vono není!« Ano, není amen a s pomocí Boží na Chodsku a v naší české zemi nikdy amen nebude! Osvobozené Chodsko dnes zpívá, jása, raduje se ze své svobody a tulí se opět volně k srdci své matičky české vlasti a děkuje svatému Vavřinečku modlitbou, již s takovou vroucností složil Quido Maria Vyskočil ve své básni »Díkůvzdání«:

*To patron náš byl svatý Vavřinec,
jenž chránil nás vždy jako strážce bdělý,
když otrocky nám němec jařmil plec
a Chodskem vlád jen smrti temný žnec,
když denně o své drahé jsme se chvěli.*

*A proto teď, když velký přišel den,
díků vroucí měj náš, ochránce Ty Chodů!
Tys nedal, by byl lid Tvůj ujařmen,
Tys nejkrásnější sílil jeho sen,
by doved žiti vlasti pro svobodu.*

»Je spravedlnost, je ešče Pámbů!« Tak volá i celá naše osvobozená vlast, náš svobodný český národ. Také on přišel dnes k svatému Vavřínečku, do srdce chodského kraje, mezi chodský lid, neboť nikde snad v Čechách nemají lidé již od dávných časů tak živě vyvinutý smysl pro právo a svobodu jako na Chodsku. Přišel, aby poděkoval Pánu Bohu a svatým českým patronům za svou národní svobodu a státní samostatnost. Prožili jsme v naší české minulosti, jak nám o tom dějiny vypravují, těžké, přetěžké doby, plné utrpení a bolestí. Ne nadarmo Karel IV. dal vložit do svatováclavské koruny trn z trnové koruny Spasitelovy. »Dlouhá byla noc, hvězd málo měla — můra na hrud' ulehla všem . . .« Těmi prostými dvěma verši charakterisoval básník Svatopluk Čech ve svých Jitřních písních celou naši smutnou minulost. A přece nikdy naše národní existence nevisela na tak tenkém vlásku, jako tomu bylo tentokráte. Vítězné Německo chtělo rozmetati český národ po asijských stepích, aby již nikdy nebylo krásné země české, nebylo v ní českého národa, české řeči, české písně a českého kroje.

Ale Bůh je spravedlivý! Splnilo se, co volal žalmista Páně pln starosti, ale i důvěry k svému Hospodinu: »Hospodine, rozmetej národy, které chtějí válkám a potři je silou svou!« (Ž. 67, 31.) A Bůh rozmetal ten národ! Kde je jeho říše? Kde jsou jeho milionové armády? Kde jsou jeho hrdá, starobylá města? Kde je jeho bohatství? Kde jsou jeho vůdcové? Kde jsou ty šelmy, jež schlemtaly tolik lidské krve? Bůh rozdrtil je silou svou, poněvadž chtěli válkám, a rozmetal je, poněvadž, jak pravil náš prezident v nešťastných Lidicích: »Mlýny Boží melou pomalu, ale jistě.«

Bratři a sestry! To všechno cítím a připomínám si v této chvíli, kdy stojím s hlubokým pohnutím v duši na této kazatelně, na které stál jsem naposled před vámi před šesti lety.

Tehdy se již nad našimi hlavami stahovaly černé, sivé mraky a hrozila bouře, jaké svět dosud nepoznal. Sto tisíc vás tehdy stálo kolem této kazatelny! Sto tisíc věrných českých lidí, z jejichž očí se dívala na mne taková víra, naděje a pevná důvěra, že starý Pán Bůh ještě žije a že, nedal-li národu zahynouti po tisíc let, nedá mu zahynouti ani v budoucnosti, děj se co děj! Sto tisíc vás zvedlo v nadšení své ruce a zde u kostela svatého mučedníka Vavřínečka, uprostřed krásného kraje chodského, před zraky gestapa a před jícny kulometů, jež z protějších kasáren na nás byly namířeny, složili jste pravou a pevnou přísahu: »Ve jménu Páně přísaháme, že ať se děje cokoliv, svou matku vlast nikdy neopustíme, ji nezradíme a ji až do posledního tlukotu srdce milovati budeme! Přísaháme, že svou prací, svorností, národní jednotou a životem řízeným podle zásad křesťanské morálky postavíme svou vlast opět na onen stupeň cti, blahobytu a slávy, jakou prožívala v nejslavnější své minulosti! Tak nechť pomáhá nám Bůh a svatí naši patronové!«

Tak jsme tehdy volali, slibovali a přísahali! A Bůh dal, tak pevně věřím a doufám, že poutníci od svatého Vavřínečka tento svůj slib také věrně, čestně a statečně dodrželi. Trpěli jsme, umírali jsme, ale nezradili jsme! Přišel do koncentračního tábora český kamarád a vypravoval: »Podívejte se na mne, zuby mi vymlátili, žebra mi polámali, ruku zlomili, hlavu mi sešívali, místečka zdravého na mne nenechali, ale zůstal jsem tvrdý jako křemen. Nic jsem nepověděl a nic jsem nezradil. A víte, co mě sílilo v těch hrozných dobách? Vzpomínka na přísahu u svatého Vavřínečka!«

A kolik jest těch, kteří před šesti lety zde k sv. Vavřínečku s námi přísahali, ale dnes jich tu mezi námi není! Raději se dali umučiti, než by svou přísahu zradili. My dnes na ně vzpomínáme s hrdou bolestí, skláníme se před jejich památkou

a obětí za svobodu národa a modlíme se za věčné štěstí jejich duší:

Odpočinutí věčné, dejž jim, ó Pane! A světlo věčné ať jim svítí, ať odpočívají ve svatém pokoji! Amen.

Tak věrni jsme zůstali my, poutníčkové od svatého Vavřínečka, naší české vlasti. Ale nyní zbývá nám ještě druhá povinnost, k níž jsme se tu před šesti lety v naší přísaze tak slavně zavázali a k níž se dnes opět hrdě a odhodlaně hlásíme. Která je to povinnost? Starati se, pečovati a pracovati k tomu, aby naše svobodná vlast ze svého ponížení a poroby vystoupila na takový stupeň cti, slávy a blahobytu mezi ostatními národy světa, jakým slynila od pradávných dob. Pečovati, aby v duchu nové doby sociálního pokroku otčina naše stala se šťastným a spokojeným domovem všech věrných Čechů a Slováků. Pracovati, aby naše česká země byla vybudována v silný stát, pevný jako hrad, jenž by zůstal nerozbořeným i v největších bouřích mezinárodního života. A jak toho docílíme? Jak to uděláme? Kdo nám v této, smrtelně vážné a důležité práci poradí?

Bratři a sestry! Věřím a jsem přesvědčen, že nejlépe nám dovedou poraditi a na tyto otázky odpověděti oni velcí synové a dcery našeho národa, již jsou zároveň i dětmi této tvrdé, krví, potem a slzami prosycené chodské země. Oni nejen milovali svůj národ a pro něj se až k smrti udřeli, ale oni též nejlépe rozuměli hlasům své rodné matky země, jejímu přání, volání, potřebám, prosbám i slzám. Na vyšehradském Slavíně stojí psáno: »Ač zemřeli, ještě mluví!« A my, Češi, vždycky jsme rozuměli lépe hlasům mrtvých našich velikánů než hlasům a radám těch živých. Nuže, pojd', ty statečný a vlastenecký Jindřichu Baare, ty pýcho a slávo chodské země, a promluv k nám v této velké chvíli ze svého klenečského hřbitova a řekni, co má v těchto dobách český člověk dělati!

A Jindřich Baar k nám mluví: »Bratři a sestry, ničím jiným neudržíme svou svobodu než občanskými ctnostmi, které mají v sobě státotvornou sílu. Musíme být národem svorným, neboť jen ve svornosti občanů leží síla států, jak ukázal na prutech svým synům kníže Svatopluk. Musíme být národem pracovitým a šetrným, neboť bez práce nejsou koláče a jenom práce množí národní blahobyť. A musíme být konečně národem mravným. Neboť národ nemravný, požitkářský a nesvorný nese v sobě zárodek smrti. A jako naši křisitelé a buditelé vztyčili vysoký ideál vzkřísit národ osvětově, hospodářsky i politicky a domoci se tak ztracené samostatnosti, tak i my si musíme vytyčit svůj ideál: Znovudobyť samostatnost si zabezpečiti, svůj stát si na věky udržeti.«

Tak mluvil Jindřich Baar, plný vnitřního zanícení, před svou smrtí na slavnosti v Dražinově. A slova ta jako by se stala jeho testamentem celému národu. Ať nikdo neříká, že je to hlas mrtvého. My, živí, že mluvíme řečí jinou, řečí nové doby, již ozařuje slunce převratu všeho dosavadního národního života. Bratři a sestry, ať jakkoliv se časy, názory, poměry a řády mění, jedno zůstane vždy stejné a platné: Zákon Boží! A ten mravní zákon Boží, tak věčně platný a nezměnitelný, jako jsou od věčnosti Bohem do přírody a vesmíru dané zákony fysické, bude vždy základem a potřebou národů a států a tudíž i státu československého. Vždy bude náš stát potřebovati občany poctivé, neboť v lidovládě klade do rukou jejich miliardové národní hodnoty. Vždy bude potřebovati občany spravedlivé, neboť spravedlnost je základem států a bez spravedlnosti — čím jsou státy? Svatý Augustin odpovídá: »Špelunky lotrovské!« Vždy se musí náš stát opírat o lidi charakterní a přímé, pevné povahy, aby v čas národního neštěstí nezradili národ za bídný zisk, titul nebo úřad. Vždy bude našemu státu třeba, aby vládla

v něm bratrská láska a svornost a nikoliv nenávist, nesvornost, udavačství a vzájemné štvání. Vždy budou našemu státu nutná spořádaná, věrná a svorná manželství, neboť jaká jsou manželství a rodiny, takový je i stát. Vždy musí dbáti na dobrou výchovu mládeže, neboť v ní je budoucnost národa a státu. Vždy bude třeba víry v Boha, neboť není-li Bůh, duše, věčnost, co jest? Hmota a zákon hmoty: Síla a moc nad právo a spravedlnost! Kdo s koho, ten toho! Větší prostor životní! Tak zní ten zákon, jehož vláda skončila v těchto dobách 30 miliony mrtvých. Výrazně řekl to president Masaryk dne 27. září 1929 před sochou svatého Václava na Václavském náměstí: »Život a smrt svatého Václava nás učí, že se zdravý život národa zakládá na vzdělanosti a mravnosti, mravnosti posvěcené náboženstvím!«

Ale nyní pojd' a promluv k nám i ty, velký Arcichode, patriarcho, proroku, učiteli a děrečku chodského lidu, náš zlatý Jene Františku Hruško, ze svého hrobu na hřbitově trhanovském. Co ty doporučíš českému lidu a zvláště české mládeži? Celý život býval jsi učitelem a vychovatelem české mládeže. Vidím tě v duchu, jak jsi stával před našimi lavicemi na plzeňském gymnasiu. V laskavém gestu učitele a proroka zvedals ruku s útlými svými prsty, jak tě zobrazil Špilar, abys nás učil, napomínal a povzbuzoval. »Duše mé mladé«, tak jsi psal svým bývalým jindřichohradeckým studentům před maturitou, a voláš tak dnes i k veškeré české mládeži, »učňte si heslem lásku k Bohu, ctnosti a ku práci s tím heslem se proboujete i v časech nejhorších, s tím heslem dojdete k cíli vznešenému, jak na vzdělané lidi patří, děj se kolem Vás co děj, s tím heslem zachováte duše schopné činů, jež na Vás má právo žádati vlast i pravá osvěta. Zachovejte v mysli i srdci vzory velkých českých povah, jež jste poznali v našich literárních dějinách, a jejich

U sv. Vavřínečka na osvobozeném Chodsku I. P. 1945.

ctnosti nechť jsou i Vašimi ctnostmi! Jejich snahy a utrpení nechť jsou i Vaší životní školou! Buďte nejen výbornými lidmi, ale i výbornými Čechy! A opatrní buďte! Nežeňte se za pozlátkem, hledejte zlato! Třebas Vám je život nabízel za úsilí a pot a strádání a ústrky. A bude-li Vám komu někdy zle, zvláště bude-li se Vám zdáti, že jste opuštěni, Vy nespouštějte se Boha — od Boha nebudete opuštěni nikdy, když sami se ho nespustíte.«

Drahý děrečku chodského lidu! Ty, jež na věčnosti si nedovedu jinak představití než se svatozáří světce, přimlouvej se u Pána Boha, aby tento hlas Tvůj, hlas velkého křesťana a Čecha, slyšela všechna česká mládež! Mládež potřebuje ten hlas Tvůj slyšeti a Tvou radou se řídit!

Mládež, naděje národa! Ale která je to mládež? Bude to ona část české mládeže, jež pochodovala s nadšením za hákovými kříži? Bude to ta mládež, jejíž duše naplněna je skepsí, nedůvěrou a negací ke všem velikým ideálům národním, státním, sociálním a náboženským? Bude to ta mládež, která stojí opodál a nevšímavě k dnešním velikým převratům národního našeho života? Drazí moji, svatý Vavříneček, jehož svátek dnes slavíme, býval nazýván též praporečníkem církve svaté, a to proto, že prapor Kristova učení, prapor nového života křesťanského pevně, odhodlaně a mužně nesl před pohanské vladaře, pohanský lid i své mučitele. A nevyrazila mu jej z rukou ani největší muka a trápení. Proto také církev katolická jej ctí jako největšího svého světce a nejslavnější své chrámy zasvětila tomuto jinochu. Takovou čest církev vzdává mladým, kteří pro pravdu Boží pracují, trpí i umírají.

Drahá mládeži! Jaký jest to pro tebe příklad! Buď i ty praporečníkem českého národa a nes svůj prapor odhodlaně a mužně mezi český lid a český národ! A co bude na tom pra-

poru napsáno? »Obrození sama sebe i národa!« Neboť to jest nyní po německé nesvobodě a velké světové válce národu především a hlavně třeba. Nekazme si tyto krásné chvíle diagnosou a vypočítáváním všech těch nemocí, na něž náš národ před válkou i ve válce stonal! Stačí, řekneme-li si, že nemoc ta, dlouho latentní a tajená, provalila se nakonec v tisících zrádcích, kolaborantech a udavačích, kteří přivedli na popraviště tisíce nejlepších českých lidí. Není to k pláči? Bývali někdy takoví lidé v Čechách od dob zrádce Miloty z Dědic? A proto právem vláda naše v košickém svém programu jako jeden z hlavních bodů uvedla morální výchovu lidu, tak porušenou v dobách německé okupace. Ale kdo a jak tu výchovu bude prováděti? Ta práce čeká na tebe, česká mládeži! Tvým posláním jest přivésti nebo propagovati a posilovati v národě nového ducha, nové myšlenky, novou obrozenou morálku! Tak tomu bylo u všech národů v dobách jejich mravního úpadku, neboť mládí, jak pravil slavný anglický kardinál Gibbon, věří v budoucnost, má vůli do budoucna, žije pro budoucnost. A proto také instinktivně cítí a poznává, že pravou budoucnost národa lze založiti jen na velikých, silných a bohatých hodnotách duchovních a mravních.

Proto milá mládeži, obrod' nejdříve sebe a potom národ! Obrod' sebe v duchu ideálů, zkušeností a otcovské rady Arcichoda Jana F. Hrušky i příkladu této země chodské, jež proto si zachovala svůj krásný kroj, své zvyky, svou řeč, svůj mrav, svou píseň i svou tvrdou lásku k svobodě a právu, poněvadž zachovala si svou víru v Boha a svůj život založený na mravnosti křesťanské. A až sebe obrodíš, potom obrod' i svůj národ podle slov Písma Svatého: »Ctnost povyšuje národy, hřích bídné činí národy«! Dosáhneš-li toho, drahá mládeži, potom budeš opravdu nadějí a budoucností národa!

A nyní pojd' a promluv k nám ještě ty, paní komisarko, Boženo Němcová, jež jsi se stala nejen celému národu, ale zvláště chodskému lidu tak drahou a milovanou. Co ty nám doporučíš v této velké a svaté chvíli? A paní komisarka otvírá nám časopis »Květy« ze dne 5. dubna 1843 a čte nám svou, v tomto časopise otištěnou báseň:

*Ženy české, matky české,
slib si dejme a v něm stůjme:
pro blaho své drahé vlasti
všechny síly obětujeme.*

*Muž, ach, ten má meč svůj ostrý,
rámě, sílu . . . muž má všechno,
ale outlá, slabá žena
jen své srdce a své děcko.*

*Dítě . . . toto jméno sladké
ženě nebem daný dar,
matky, nejdražší co máme,
dejme vlasti v její zdar.*

*Ženy české, matky české,
jediná nám budiž slast,
vychovatí naše děti
pro tu slavnou, drahou vlast.*

Drahé české ženy, kdo by mohl pověděti lepší program pro české ženy v osvobozené vlasti, než jak nám jej podala jedna z nejvzácnějších českých žen, Božena Němcová? A myslí-li některá z vás, že je to program a hlas starý již sto let, a že mo-

derní žena má dnes jiné úkoly a jiné ideály, jež musí plniti a pro ně pracovati a žíti, potom slyšte, co pověděl moderní český dějepisec Dr Stloukal, jenž v knize »Královny, kněžny a velké ženy české« v závěru napsal: »Ať jakkoliv se časy a názory mění, nejvyšším a nejvznešenějším úkolem ženy v národě zůstane mateřství a výchova příštích generací. To je věčně ženské poslání, ze všeho »věčně ženského« nejkrásnější, v něm je žena nenahraditelná.«

Nejvyšším a nejvznešenějším úkolem ženy v národě je tedy dnes, jako tomu bylo před sto i tisíci lety — mateřství a výchova příštích generací! Matky české, ženy české, náš národ a naše vlast chce od vás dnes to jediné: děti, děti, mnoho dětí a dobře vychované děti! Splňte tuto úlohu české ženy tak věrně a oddaně, jako ji plnily naše staré matky. Ony to byly, které v nejtěžších dobách českému národu děti nejen daly, ale také je dobře vychovaly! Z těch dětí nebyli ani zrádci, ani kolaboranti! Českého člověka vychovaného našimi starými, zlatými maminkami neodvrátily od věrnosti k národu ani peníze, ani úřady, ani žaláře, ani bída a hlad. Havlíček v největším pronásledování volal: »Přislibujte si mně, vyhrožujte si mně, žalujte si mne, přece zrádcem nebudu!« Co zkusila jen nedostatku, hladu a pronásledování pro svou národní práci naše drahá Božena Němcová! Co pronásledování zkusil Havlíček, Tyl, Brauner, biskup Jirsík a celá řada jiných! A proto, zpívá-li náš český básník: »Chaloupky české, buďtež požehnány«, potom vděčný národ musí zpívati našim starým českým matkám, jež v těch chaloupkách národu děti vychovávaly: »České matičky, buďtež pozdraveny a požehnány!« Drahé ženy české, následujte ty drahé, staré matky v jejich velkém příkladu a bude i vám národ vděčný a budou vám vděчны i vaše děti, jež na vás budou vždy vzpomínati tak něžně a dojemně, jak vzpomínal

na svou matku náš lidový a národní spisovatel Kosmák: »Ty hvězdo mého života! Z nebe svého hled' na mne dolů, žehnej pracím mým, bych byl Tvým dítětem nejen dle těla, ale i dle srdce a ducha. Jsem na Tebe hrd! Jsem synem královny! Mé matce skvěl se kolem čela diadém ctnosti! Matko, oroduj za mne, bys mohla být i Ty hrda na mne, až umru!«

Moji drazí, naši předkové, když se smluvili mezi sebou o nějaké záležitosti, podali si ruce, dali si slovo a řekli na rozchodnou: »Platí jako evandélium!« Také my jsme si dnes na pouti u svatého Vavřínečka dali slovo! Dali jsme si slovo, že chceme povznést naši českou vlast z ponížení, do něhož byla sražena svými nepřáteli. Dali jsme si slovo, že chceme až do úpadu pracovati o její čest, štěstí a blahobyť! Dali jsme si slovo, že chceme vybudovati vlast naši v silný stát, který by v budoucnosti odolával všem útokům nepřátel. Dali jsme si slovo, a než se rozejdeme, podejme si v upřímné, věrné a bratrské lásce ruce a řekneme si: »Platí jako evangelium!« A poněvadž, dle moudrosti našich předků, »bez Božího požehnání marné lidské namáhání«, modleme se dnes na pouti u svatého Vavřínečka k Pánu Bohu o to, aby to, co jsme zde slíbili a co jsme si předsevzali, také skutkem se stalo. Modleme se slovy podobnými, která náš slavný Smetana zazpíval svému národu v Libuši:

*Bože věčný, tam nad oblaky
v milosti shlížej na tuto zem!
Ke svornosti ji veď
a lásce pozasvěť.
Ó, chraň českou vlast,
český národ vezmi v ochranu svou! Amen.*

Msgre Bohumil Stašek uprostřed věrných Chodů 1. P. 1945.

SAMOSTATNÉ PUBLIKACE MSGRE BOH. STAŠKA

LITERÁRNÍ ALMANACH. Ročenka na rok 1915. Praha 1915.

PROZŘETELNOST BOŽÍ A VÁLKA. Cyklus promluv o náboženských otázkách válečné doby. Plzeň 1915.

PAPEŽ A PRÁVO MEZINÁRODNÍ. Vzdělávací knihovna katolická sv. LXIX. Praha 1917.

IDEA SVATOVÁCLAVSKÁ A BOJ O SAMOSTATNOST ČESKÉHO NÁRODA. Praha, v září 1918.

OBNOVA LIDSKÉ SPOLEČNOSTI. Program a zásady čl. strany lidové. Praha 1920.

SBÍRKA ČASOVÝCH KÁZÁNÍ. Praha 1922—1928.

SVĚTLO Z NAZARETA. Pobožnost katolických rodičů a přátel křesťanské výchovy. Praha 1923.

VÁNOCE KATOLICKÝCH DĚTÍ. Pobožnost katolických dětí u jesliček. Praha 1923.

CÍRKEV KATOLICKÁ A VÁLKA. Vývoj církevního učení o otázce války. K desátému výročí vzniku světové války. Praha 1924.

SVATÝ VÁCLAV A NAŠE DOBA. K svatováclavskému jubileu. Praha 1929.

BANKROT LAICKÉ MORÁLKY. Řeč při projednávání návrhu zákona o trestním soudnictví nad mládeží v posl. sněmovně. Praha 1931.

Ó, TONEŠ, EVROPO! Přednášky o časových otázkách světové krise. Praha 1931.

SVETOVÁ KRIZA. Poslovenčil Mr. Z. v »Životem« č. 3. Hlučín 1931.

ČÍSLA MLUVÍ. Statistická data o stavu českých rodin. Praha 1932.

JEST JEŠTĚ ZÁCHRANA? Přednášky o sociálních otázkách přítomné doby. Praha 1932.

CESTA ZE SVĚTOVÉHO LABYRINTU. Praha 1932.

MÍSTO PRÁCE A CHLEBA — KULTURNÍ BOJ! Přednáška na manifestační schůzi v Plodínové burse 22. ledna 1932.

CESTY, KTERÝMI ŠEL ČESKÝ NÁROD V DOBÁCH SLÁVY, ÚPADKU A NOVÉHO VZKŘÍŠENÍ. Dle Ed. Brynychy nově upravil a doplnil. Praha 1933.

NAŠE REPUBLIKA V ROCE 1936. Řeč při generální debatě rozpočtové v posl. sněmovně. Praha 1936.

CO NÁS VŠECHNY SPOJUJE. Přednášky čl. rozhlasu č. 14. Praha 1936.

POD OCHRANOU SV. MICHAELA ARCHANDĚLA. Jubilejní sborník při 25. jubileu Čsl. akciové tiskárny. Praha 1937.

NOVÝ HOSPODÁŘSKÝ ŘÁD KŘESŤANSKÝ. Zásady a obsah nového křesťanského hospodářského řádu. Praha 1937.

CO CHCEME? Řeč v generální debatě rozpočtové v posl. sněmovně o politice, cílech a úkolech čl. strany lidové v přítomné době. Praha 1937.

VYŠEHRAD. Pět přednášek o slávě, zkáze a vzkříšení posvátného Vyšehradu. Praha 1937.

ČESKOSLOVENSKÁ STRANA LIDOVÁ VE SVÉ PRÁCI A ÚKOLECH. Lidová čítanka. Praha 1937.

O NOVOU ČESKOU KULTURU. Přednáška na plenární schůzi pracovníků kulturní rady dne 7. března 1939. Praha 1939.

KAREL HYNEK MÁCHA NA VYŠEHRADĚ. Kázání při mši sv. za zemřelého básníka 7. května 1939. Praha 1939.

POD OCHRANU TVOU, SVATÁ BOŽÍ RODIČKO, UTÍKÁ SE ČESKÝ NÁROD. Mariánský dějepis českého národa. Praha 1939.

KÁZÁNÍ NA POUTI U SV. VAVŘINEČKA proslovené 13. srpna 1939. Praha 1939.

KÁZÁNÍ NA POUTI U SV. VAVŘINEČKA V OSVOBOZENÉM CHODSKU, proslovené 12. srpna 1945. Praha 1945.

O B S A H

Relief osobnosti Msgre Bohumila Staška (Václav Vajs)	11
Karel Hynek Mácha na Vyšehradě	25
Pod ochranu Tvou, Svatá Boží Rodičko, utíká se český národ	39
Královno české země, oroduj za český národ .	53
O třech zdrojích síly českého národa	57
Kázání na pouti u sv. Vavřínečka I. P. 1939	69
Nezanechám vás sirotků . . . (Kázání z Dachau)	87
Pokoj vám! (Velikonoční kázání z Dachau) .	101
Kázání na pouti u sv. Vavřínečka I. P. 1945 .	119
Samostatné publikace Msgre Bohumila Staška	137

V Y O B R A Z E N Í

Msgre Bohumil Stašek (foto Langhans)	6
Rakev s ostatky K. H. Máchy (foto Ceps)	27
Průvod s ostatky K. H. Máchy na Vyšehradě (foto Centropress)	31
Básníkův hrob na Vyšehradě (Kresba J. Stritzka)	35
Palladium země české (Kresba Vojt. Kubašty)	51
Katedrála sv. Víta (foto R. Paďouk)	61
Na pouti u sv. Vavřínečka I. P. 1939 (foto Douba, Domažlice)	73
Msgre Bohumil Stašek v kruhu svých druhů ze semináře (foto Centropress)	83
Msgre Bohumil Stašek, vězeň č. 22727	89
Plantáže v koncentračním táboře v Dachau (foto red. K. Kašák)	95
Na »promenádě« v Dachau (foto red. K. Kašák)	103
Pohled na koncent. tábor v Dachau po osvobození (foto red. K. Kašák)	107
Kněžský blok č. 26 v Dachau (foto red. K. Kašák)	111
Na cestě do krytu (foto red. K. Kašák)	115
U sv. Vavřínečka na osvobozeném Chodsku (foto Douba, Domažlice)	127
Msgre Bohumil Stašek uprostřed věrných Chodů I. P. 1945 (foto Douba, Domažlice)	135

KDYŽ KŘIŽOVALI ČESKÝ NÁROD...

Projevy Msgre Bohumila Staška z doby okupace. K šedesátým narozeninám autora vydali jeho přátelé 17. února l. P. 1946 v nakladatelství Atlas v Praze. S dokumentárním obrazovým doprovodem a kresbami arch. Vojtěcha Kubašty. Štočky z graf. ústavu A. Neubert a synové v Praze XVI. Sazbu provedla Státní tiskárna v Praze, tiskem »Mladé fronty« v Praze XII. na papíru od firmy Fr. Hollmann v Praze II. — První vydání.

Cena brož. výtisku Kčs 120.

Mimo toto vydání vyšlo 500 výtisků neprodejných.